

Vergaderjaar 2010–2011

24 557

Kansspelen

Nr. 128

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 11 juli 2011

De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie¹ heeft op 1 juni 2011 vervolgoverleg gevoerd met staatssecretaris Teeven van Veiligheid en Justitie over:

- **de brief van de minister van Justitie d.d. 24 maart 2010 betreffende de nevenactiviteiten van Holland Casino (24 557, nr. 117);**
- **de brief van de minister van Justitie d.d. 20 april 2010 met nadere informatie met betrekking tot het kansspelbeleid (24 557, nr. 118);**
- **de brief van de minister van Justitie d.d. 7 juli 2010 betreffende de uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de zaken Betfair en Ladbrokes (24 557, nr. 120);**
- **de brief van de minister van Justitie d.d. 23 juli 2010 betreffende de wijziging van het Speelautomatenbesluit 2000 in verband met de wijziging van enkele voorwaarden voor de toelating van een model speelautomaat (24 557, nr. 121);**
- **de brief van de minister van Justitie d.d. 19 augustus 2010 betreffende de Cultuurspecifieke aanpak kansspelverslaving (24 557, nr. 122);**
- **de brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 31 augustus 2010 betreffende het eindrapport van de Adviescommissie kansspelen via internet (24 557, nr. 123);**
- **de brief van de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie d.d. 19 maart 2011 betreffende de beleidsvisie (24 557, nr. 124);**
- **het EU-voorstel d.d. 3 mei 2011: Groenboek Online gokken op de interne markt (COM (2011), nr. 128) (2011Z09485);**
- **lijst van vragen en antwoorden d.d. 26 april 2011 aan de Algemene Rekenkamer over het rapport «Holland Casino: naleving overheidsbeleid» (32 636, nr. 3).**

¹ Samenstelling:

Leden: Rouvoet (ChristenUnie), Van der Staaij (SGP), Arib (PvdA), Çörüz (CDA), Koopmans (CDA), De Roon (PVV), voorzitter, Brinkman (PVV), Vermeij (PvdA), ondervoorzitter, Van Raak (SP), Thieme (PvdD), Gesthuizen (SP), Dibi (GroenLinks), Van Toerenburg (CDA), Berndsen (D66), Van Nieuwenhuizen (VVD), Schouw (D66), Marcouch (PvdA), Van der Steur (VVD), Recourt (PvdA), Hennis-Plasschaert (VVD), Helder (PVV), El Fassed (GroenLinks) en Taverne (VVD).

Plv. leden: Slob (ChristenUnie), Dijkgraaf (SGP), Bouwmeester (PvdA), Van Bochove (CDA), Sterk (CDA), Dille (PVV), Elissen (PVV), Smeets (PvdA), Kooiman (SP), Ouwehand (PvdD), Rik Janssen (SP), Sap (GroenLinks), Smilde (CDA), Pechtold (D66), Van der Burg (VVD), Dijkstra (D66), Kuiken (PvdA), De Liefde (VVD), Spekman (PvdA), Azmani (VVD), Bontes (PVV), Voortman (GroenLinks) en Dijkhoff (VVD).

Van het overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
De Roon

De griffier van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie,
Nava

Voorzitter: De Roon
Griffier: Puts

Aanwezig zijn tien leden der Kamer, te weten: De Liefde, Schouten, Bouwmeester, De Roon, Kooiman, Van Gent, Van Toorenborg, Berndsens, Bontes en Van der Staaij,

en staatssecretaris Teeven van Veiligheid en Justitie, die vergezeld is van enkele ambtenaren van zijn ministerie.

De **voorzitter**: Ik open de vergadering. Er is sprake van een tweede termijn over het onderwerp kansspelen. De eerste termijn is gehouden op 13 april jl. In de procedurevergadering is een punt toegevoegd aan de agenda en dat is het EU-voorstel Groenboek Online gokken op de interne markt. Er is door de commissie intussen een rondetafelgesprek gehouden op 26 mei jl.

De heer **De Liefde** (VVD): Voorzitter. Elk overleg in deze Kamer over het Nederlandse kansspelbeleid gaat over de balans tussen de risico's van het gokken en het plezier dat mensen eraan beleven. In april, bij de eerste termijn, werd dat ook duidelijk. Daar kwam bij dat deze Kamer heeft uitgesproken ook de afdrachten aan goede doelen, de preventie en de verslavingszorg heel belangrijk te vinden. De VVD deelt die mening, want voorkomen is beter dan genezen. Wat betreft verslaving is de VVD helder: aan alle vormen van kansspelaanbod worden eisen gesteld om verslaving te voorkomen. De wereld van de kansspelen betekent namelijk voor de een plezier, en voor de ander een potentieel gevaar. Wij streven dan ook naar een kansspelmarkt die toegankelijk, transparant en eerlijk is voor iedereen die wil spelen en die tegelijkertijd degenen die gevoelig zijn voor verslaving beschermt. De waarborgen op het gebied van kwetsbare spelers moeten simpelweg goed geregeld zijn. Het moderniseren van het kansspelbeleid ziet de VVD nadrukkelijk als een kans om een eenduidige en strikte controle in de kansspelmarkt te realiseren. De online kansspelen bijvoorbeeld zijn nu illegaal, maar tussen 500 000 en 800 000 Nederlanders – de schattingen lopen uiteen – spelen deze. Dat zijn mensen op wie wij op dit moment geen zicht hebben. We weten niet wat ze doen, hoeveel ze spelen, of ze wel of niet verslaafd zijn en welke risico's ze lopen. Ook hebben we geen goed zicht op de aanbieders. Zijn die bonafide of malafide? Zijn de kansen wel eerlijk? Hoe werken de systemen? De VVD vindt dan ook dat bij legalisering van de online kansspelen de samenleving in staat wordt gesteld om voorwaarden en eisen te stellen aan de aanbieders, en dat dit ook de spelers mogelijkheden ter bescherming biedt inzake verslaving. Legaliseren dus, juist om mensen te helpen.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Dat is een heel interessante en ook wel terechte redenatie: je moet een alternatief bieden voor het illegale circuit. Maar als ik dit algemene betoog zo aanhoor vraag ik mij af of de heer De Liefde dit dan ook vindt inzake coffeeshops, want daarover heeft de VVD toch een heel ander standpunt.

De heer **De Liefde** (VVD): We spreken vandaag over online kansspelen en de debattucjes die uitgehaald worden om daar andere onderwerpen bij te betrekken laat ik aan de PvdA.

Op het moment dat we legaliseren betekent dat ook dat er sprake moet zijn van een actieve handhaving en opsporing ten aanzien van illegale aanbieders, want de VVD beseft terdege dat er, ook als er legale aanbieders zijn, altijd mensen zullen zijn die een illegaal aanbod verzorgen. Bij legalisering hoort dus ook een actieve handhaving en opsporing en ik hoor graag van de staatssecretaris dat hij dit bevestigt.

In de eerste termijn deed de PvdA het voorstel om reclame-uitingen vooraf te toetsen. De VVD was en is hier niet enthousiast over. Wij vinden wel dat misleidende reclame onwenselijk en afkeurenswaardig is, zeker als het een gokproduct betreft. Wij kunnen ons daarom goed voorstellen dat alle bestaande en toekomstige aanbieders van kansspelen aan voorwaarden verbonden vergunningen krijgen. In zo'n vergunning kan bijvoorbeeld worden opgenomen dat er, als er sprake is van misleidende reclame, sancties volgen. Dat kan middels een soort van «three strikes, you're out» of wat voor systeem dan ook.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Het is natuurlijk geweldig dat de VVD nog meer regels wil maken voor aanbieders, met name voor loterijen. Die regels zijn er al en het probleem is nu juist dat deze overtreden worden. Er wordt na drie maanden een uitspraak gedaan die geheel vrijblijvend is en ondertussen zijn de reclameboys weer met een nieuwe campagne bezig. We zien het onder onze neus gebeuren, vorige week nog werd het voorbeeld genoemd van Airmiles: mensen denken dat ze een brief krijgen van Airmiles omdat daarvan een stempel op de envelop staat, maar na opening blijkt dat het om een loterijreclame gaat. De enige manier om dat aan banden te leggen is een toets vooraf; dat werd in de hoorzitting van vorige week ook aangegeven. Als de VVD achteraf nog meer regels wil is dat geweldig, maar geen oplossing voor het probleem.

De heer **De Liefde** (VVD): Als liberalen zijn wij, in tegenstelling tot mevrouw Bouwmeester, niet voor een controle vooraf. Dat komt socialistisch over, alsof de overheid goed kan bepalen welke reclame-uitingen goed en fout zijn. Die verantwoordelijkheid leg ik liever bij de aanbieders zelf. Ik ben het wel eens met mevrouw Bouwmeester dat er op dit moment na een uitspraak van de Reclame Code Commissie (RCC) vrij weinig sancties volgen. Dat wil ik graag wijzigen en die suggestie deed ik zojuist. Daarbij wordt dan in de vergunningvoorwaarden opgenomen dat er, als er sprake is van misleidende reclame, bij wijze van spreken standaard geldboetes volgen. Als iemand zijn leven dan niet betert, kan de vergunning uiteindelijk worden ingetrokken. Dat vind ik een realistisch aanpak, ik ben geen voorstander van toetsing vooraf. Ik vraag mevrouw Bouwmeester of zij dan ook toetsing vooraf zou willen voor mobiele telefoonabonnementen, voor alcohol, voor allerlei andere producten.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Als het je doel is te voorkomen dat mensen misleid worden, zul je vooraf iets moeten doen. Je kunt achteraf geweldige dingen bedenken, maar zoals ik al zei is het dan al te laat. Dan zijn mensen er al ingetrapt en mogen ze zelf naar de rechter stappen, hetgeen heel ingewikkeld is. Als je dat wilt voorkomen, zul je dus vooraf iets moeten doen. De heer De Liefde wil dat niet en dus wil hij het probleem ook niet oplossen. Hij zegt dat dat geen overheidstaak is, maar daarmee zegt hij eigenlijk ook dat hij de Wet oneerlijke handelspraktijken wil afschaffen.

De heer **De Liefde** (VVD): Mevrouw Bouwmeester geeft een goede beschrijving van de huidige situatie, maar het is jammer dat zij niet heel goed naar mijn suggestie geluisterd heeft. Ik wil de huidige situatie namelijk wijzigen, maar op een andere manier dan zij zelf voorstelt. We willen hetzelfde, te weten dat er een einde komt aan misleidende reclame, maar de VVD ziet veel meer heil in het opnemen van voorwaarden in de vergunning met als ultieme straf het intrekken van die vergunning. Voorzitter. De VVD ziet graag dat de afdrachten aan goede doelen niet verminderen door de modernisering van het kansspelbeleid. Ik hoor de staatssecretaris daar graag iets uitgebreider over dan in de eerste termijn. De VVD pleit in dit licht ook voor uitbreiding van het loterijaanbod. Wij zijn voorstander van een cultuurloterij en hebben dit enige tijd geleden al

kenbaar gemaakt. In tegenstelling tot wat door de media werd gesuggereerd is de BankGiro Loterij wat ons betreft niet dé cultuurloterij van Nederland, daar deze niet aan de hele cultuursector doneert maar aan slechts een deel ervan.

Mevrouw **Kooiman** (SP): Ik sta een beetje met mijn oren te klapperen bij wat de VVD nu zegt. De VVD bezuinigt 200 mln. op het cultuuraanbod en wil nu een kruimel teruggeven. Mijn vraag is dan natuurlijk automatisch hoe groot die broodkruimel volgens de VVD is.

De heer **De Liefde** (VVD): Door het over een broodkruimel te hebben doet mevrouw Kooiman geen recht aan de cultuurliefhebbers in Nederland. Juist een cultuurloterij past uitstekend in de visie die de VVD op cultuur heeft, namelijk dat de overheid een minder grote rol krijgt bij de financiering daarvan en de samenleving een grotere. Wat is een beter instrument dan een cultuurloterij, waarbij de inleg van mensen uit de samenleving die zo'n lot kopen naar die cultuursector zelf vloeit? Dit zonder tussenkomst van de overheid, zonder de onbetrouwbaarheid van de politiek van links tot rechts en zonder de pendule die aanwijst, afhankelijk van hoe wij in ons economische en financiële jasje zitten, of er meer dan wel minder geld naar cultuur gaat.

Mevrouw **Kooiman** (SP): Dat is geen antwoord op mijn vraag hoe groot die broodkruimel daadwerkelijk is. Daarnaast is het helemaal niet zeker of dat überhaupt iets oplevert. Er is een verschuiving naar loterijen op internet en die dragen netto beduidend minder af naar de maatschappij en dus ook naar de cultuursector.

De heer **De Liefde** (VVD): Het gokken op internet is in de afgelopen tien jaar flink toegenomen. De omzetten van de bestaande loterijen zoals de Lotto, goededoelenloterijen en de Staatsloterij zijn echter ook aanzienlijk gegroeid. Mevrouw Kooiman wekt de suggestie dat er sprake is van kannibalisatie, maar ik ben wat dat betreft een stuk optimistischer dan zij.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Bedoelt de heer De Liefde dan dat er een soort overheidsballotage komt van welke goede doelen mogen meeprofiteren? Ik mag hopen dat dat niet de bedoeling is van de VVD. Als de VVD vindt dat er 200 mln. naar sport moet, wil de heer De Liefde het gokken dan extra bevorderen om zo meer inkomsten te genereren? Het moet toch uit de lengte of uit de breedte komen, en als we meer naar sport laten gaan kan dat weer betekenen dat er minder naar kunst en cultuur gaat. Is het dan niet beter dat consumenten zelf bepalen aan welk doel zij bijdragen? Zij weten dan bijvoorbeeld dat zij mee kunnen doen aan de Lotto als zij sport willen ondersteunen, en aan de BankGiro Loterij als zij dat willen doen met cultuur. Mensen maken dan zelf de keuze over waar hun geld terecht komt.

De heer **De Liefde** (VVD): Deze laatste vraag kan ik bevestigend beantwoorden. Natuurlijk is het zo dat de particulier, de consument zelf mag bepalen aan welke loterij hij wel of niet deelneemt. Ik ben er een warm voorstander van dat naast het bestaande aanbod ook nieuw aanbod komt, omdat ik ervan overtuigd ben dat met de huidige aanbieders en de huidige omzet de groei voor afdrachten aan goede doelen nog niet ten einde is, ik ben wat dat betreft optimistisch. Als er meer aanbieders komen, zal de totale hoeveelheid afdrachten aan goede doelen kunnen toenemen, dus ook aan sport en ook aan cultuur. Als mevrouw Van Gent dat aan cultuur wil geven en ik aan sport is mij dat even lief. In antwoord op de eerste vraag: ik ben er geen voorstander van dat de overheid met betrekking tot goede doelen op instellingsniveau gaat bepalen wie wel en geen geld krijgt.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dat laatste is goed nieuws, want in de vorige vergadering van deze commissie was er een soort van PVV-ballotagediscussie en ik heb even onderzocht wat de gedoogrol in dezen is: die is er niet.

Het antwoord van de heer De Liefde op mijn andere punt vind ik lastiger, want het is wel zo dat er 200 mln. extra voor sport gehaald moet worden. Dat zal ergens vandaan moeten komen als je niet echt gokbevorderend wilt optreden, zogezegd. Waarom zou je dan die 200 mln. van tevoren vastleggen en waarom wil de heer De Liefde ze per se aan sport uitgeven? Dat past eigenlijk niet in het verhaal en daar wil ik graag een antwoord op.

De heer **De Liefde** (VVD): Ik ben blij dat mevrouw Gent het VVD-verkiezingsprogramma zo goed heeft gelezen, daarin staat inderdaad dat wij graag 200 mln. extra naar sport zien gaan. In het regeerakkoord staat dat er extra geld naar sport gaat en daarbij is geen precies bedrag gedefinieerd. Het is mijn streven om zo dicht mogelijk bij die 200 mln. te komen.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Ik vind het heel opmerkelijk dat een partij eerst gaat bezuinigen op een sector en vervolgens probeert dat geld op een andere manier weer terug te krijgen. Komt er straks bijvoorbeeld ook een loterij op onderwijs? Ik vind het ook zeer opmerkelijk dat nota bene een liberaal zegt dat er meer vanuit de loterijen naar cultuur moet. Volgens mij zijn de loterijen nog altijd zelfstandige organisaties en is de VVD in dezen sterk voor marktwerking en het niet aan organisaties opleggen waaraan zij hun geld besteden. Wil de heer De Liefde een nieuwe loterij zelf gaan oprichten of gaat hij een bepaalde partij heel dwingend aankijken om al hun geld nu naar cultuur te brengen? Hoe ziet hij dat voor zich?

De heer **De Liefde** (VVD): Dat is een interessante drietrapsraket van de ChristenUnie. Aan de ene kant zegt mevrouw Schouten dat loterijen zelf moeten kunnen bepalen aan wie zij afdragen. Ik proef daaruit een beetje de vraag of ze überhaupt afdragen en wat voor bedragen dat zijn. Als Nederlandse Staat hebben wij juist in de vergunningsvoorwaarden opgenomen wat het percentage is en wat ongeveer de richting is, en daar wil ik niet van afwijken. Als de ChristenUnie de loterijen volledig vrij wil geven aan de exploitanten hoor ik dat zo meteen wel bij de inbreng van mevrouw Schouten.

Wij zouden het eigenlijk wel goed vinden als er meerdere aanbieders komen, want wij denken dat dit uiteindelijk de goede doelen ten goede komt en daar doen we het wat mij betreft voor.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Dat is geen antwoord op mijn vraag. Ik kan ook aan een goed doel geven zonder loterij, dat is heel makkelijk. Maar om de heer De Liefde uit de droom te helpen: wij gaan natuurlijk niet pleiten voor allerlei vrije loterijen etc. Het was zijn voorstel, hij zegt dat er meer naar cultuur moet. Mijn vraag is hoe hij dat dan gaat organiseren en daar krijg ik geen antwoord op.

De heer **De Liefde** (VVD): Ik zei al dat de VVD er voorstander van is dat er meer vergunningen komen voor loterijen. Wat mij betreft betekent dat dat een van de vergunningen die extra beschikbaar komen voor cultuur is, zoals ik al meerdere keren heb aangegeven.

Voorzitter. Bij de eerste termijn in april sprak de staatssecretaris over horizontale consistentie en als ik me niet vergis had dat betrekking op de EU-richtlijn. Klopt het dat er volgens deze richtlijn niet slechts een loterij mag zijn per specifiek doel? Als dat zo is zou het aantal aanbieders voor loterijen die bijvoorbeeld zijn gericht op sport, of milieu, of mens en

natuur of op cultuur dus uitgebreid móeten worden, met het oog op die horizontale consistentie.

Vrijheid en eigen verantwoordelijkheid staan niet tegenover preventie en zorg, maar juist zij aan zij. Het gaat hand in hand en laten we dat ook zo vastleggen in deze wet.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Voorzitter. Het is de tweede termijn van het AO over kansspelen, maar voor mij is dit pas de eerste termijn. Dat betekent niet dat de lijn van de ChristenUnie veranderd is. Het kansspelbeleid dat de staatssecretaris voorstaat, is niet ons idee. Wij zijn er sterk op tegen.

Wat ons betreft zijn er vragen die niet afdoende zijn beantwoord in de eerste termijn. De staatssecretaris stelt duidelijk dat er wijziging van beleid is. Hij stelt voor om niet meer een volledig restrictief beleid te voeren. In plaats van de risico's bepalend te laten zijn, wil hij de burgers hun eigen verantwoordelijkheid laten nemen. Wat is voor de staatssecretaris de hoofddoelstelling van het nieuwe kansspelbeleid? Is dat nog steeds het tegengaan van gokverslaving? Graag een helder antwoord daarop.

De staatssecretaris constateert ook een handhavingsprobleem, maar ook als je op een aantal punten vergunningen gaat afgeven, blijft dat probleem er volgens mij. Illegaal gokken op internet ga je niet uitbannen zonder te gaan handhaven. Uit het advies van de Adviescommissie kansspelen via internet blijkt dat er veel meer mogelijkheden zijn om het illegale aanbod op internet nu al tegen te gaan. Ik vraag me af waarom dat nu niet al ingezet wordt. Waarom heb je eerst een liberalisering nodig om überhaupt te gaan handhaven op illegaal aanbod via internet?

De staatssecretaris zou contact opnemen met zijn collega van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) over de vraag welke kosten er op dit moment verbonden zijn aan de verslavingszorg op het terrein van gokken. Daarop graag een antwoord. Die vraag was wat ons betreft overigens nogal beperkt. Het ging ons niet alleen om de gokverslavingskosten maar ook om de maatschappelijke kosten. Ik heb er de preventiebrief van minister Schippers er nog eens op nageslagen en daarin kan ik niets vinden over het preventiebeleid ten aanzien van gokverslaving. Graag ook daarop een antwoord.

In de eerste termijn hebben wij niet gehoord hoe de staatssecretaris denkt de groei van het aantal gokverslaafden tegen te gaan. Hij merkt zelf op dat de kans vrij groot is dat er meer mensen aan gokken verslaafd gaan raken, en ook in de hoorzitting van vorige week werd gesteld: hoe groter het aanbod, hoe meer mensen zullen gaan gokken en hoe meer gokverslaafden er zullen komen. Hoe is dat te rijmen met een beleid dat zegt dat juist te willen tegengaan? Ik zie het niet en ik hoop dat de staatssecretaris mij kan overtuigen, hoewel ik dat betwijfel.

Wij hebben echt onze zorgen inzake de privacy. De staatssecretaris is zelf altijd een pleitbezorger geweest van privacywaarborging. Wij horen geluiden over aanbieders die willen bekijken of zij via DigiD het gebruik kunnen reguleren. Laat een ding duidelijk zijn: wij voelen er absoluut niets voor om DigiD te gaan inzetten als middel om te kunnen handhaven, om te bekijken of mensen illegaal aan het gokken zijn of niet te jong zijn of wat dan ook. DigiD is primair bedoeld voor gebruik bij contact tussen overheid en burger. Bovendien zou het mij echt de stuipen op het lijf jagen als straks allerlei gegevens door internetaanbieders worden opgeslagen over alles wat ik in mijn particuliere leven aan het doen ben. Ik wil een krachtige uitspraak van de staatssecretaris dat dit niet gaat gebeuren.

Wat de ChristenUnie betreft maakt de staatssecretaris van het gokdossier een voorbeeldossier om zijn eerdergenoemde ambities waar te maken. Stel de slachtoffers voorop, voorkom de uitbuiting van gokverslaafden en

bevorder preventie van kansspelverslaving. De kraan moet niet verder open maar dicht. Restrictief en zeker niet liberaliseren.

Mevrouw **Kooiman** (SP): Voorzitter. De staatssecretaris breekt nadrukkelijk met het beleid dat de nadruk legt op de gevaren van gokken. Het terughoudend gokbeleid wordt door dit kabinet bij het grofvuil gezet. Volgens de SP is dat heel onverstandig en mijn collega Rik Janssen heeft dat in de eerste termijn al nadrukkelijk gezegd. In de beleidsvisie van de staatssecretaris staat letterlijk dat voorheen de risico's bepalend zijn geweest voor de invulling van het beleid, maar dat thans een meer eigentijdse benadering van dit beleid wenselijk is. Burgers en bedrijven moeten hun eigen verantwoordelijkheid maar nemen. Gokverslaving is volgens deze staatssecretaris blijkbaar een keuze. Dat is wat de SP betreft niet eigentijds maar juist middeleeuws. Als je de kansspelaanbieders met elkaar laat concurreren om de gunst van de spelers, zullen zij geen middel schuwen om het gokken aan te moedigen, klantenbestanden op te bouwen en aan zich te binden. Met leuke lokkertjes, te gekke, mooie en heel hoge prijzen, mooie apps op je mobiel waardoor je de hele dag ongestoord kunt gokken, en door allerlei reclame zullen mensen tot gokken worden aangezet. Daarmee neemt de staatssecretaris zelf letterlijk een heel grote gok, namelijk die dat gokverslaving zal toenemen. Daarnaast vrees ik dat, als de nieuwe kansspelaanbieders eenmaal een klantenbestand hebben opgebouwd, zij snel naar het buitenland zullen verhuizen zodat ze geen belasting meer hoeven af te dragen aan de Nederlandse Staat en geen bijdrage meer hoeven te leveren aan goede doelen. Dat denk ik niet alleen, dat vrezen ook de goededoelenorganisaties. De SP ziet helemaal niets in het ongebreidelde gokaanbod om ten koste van Nederlandse burgers en goede doelen de zakken van de buitenlandse gokbazen te vullen. Daar komt bij dat naar alle waarschijnlijkheid de Staat en de maatschappij er helemaal niet veel aan zullen verdienen, mogelijk zelfs verliezen. De goededoelenloterijen dragen nu van elke euro 50 cent af, op internet is dat maar 0,7 cent. De internetloterijen kunnen daardoor veel meer winst uitkeren en daardoor zullen mensen eerder naar aanbieders via internet gaan. Het gevolg is dat de Staat en de maatschappij veel minder zullen verdienen, of dat het direct naar de buitenlandse gokbazen gaat.

De heer **Bontes** (PVV): Er zijn nu 40 000 gokverslaafden en 80 000 probleemspelers. Er is geen zicht op, er zijn illegale sites, men kan op die sites ongeremd online gokken en daar gebeurt nu niets mee. Vindt mijn collega van de SP dat wel goed?

Mevrouw **Kooiman** (SP): Nee, dat vindt de SP natuurlijk niet goed. Er moet beter gehandhaafd worden, maar dat gebeurt nu al niet. Er is nu geen zicht op de illegale markt en ik zie niet hoe wij dat kunnen verbeteren. Ik denk dat we moeten beginnen met beter handhaven. De Nederlandse banken hebben een zwarte lijst opgesteld, laten we eerst maar eens beginnen met te zorgen dat creditcardmaatschappijen en banken bijvoorbeeld niet meer dealen met illegale gokaanbieders.

De heer **Bontes** (PVV): Door illegale organisaties de nek om te draaien, door te reguleren, door duidelijke voorwaarden te stellen aan degenen die wel de markt op gaan wordt toch niet niks gedaan, dat moet mevrouw Kooiman toch met mij eens zijn? Dat is toch een duidelijke actie ter regulering en verbetering?

Mevrouw **Kooiman** (SP): Nogmaals merk ik op dat ik nu al zie dat de illegale markt nog steeds niet wordt aangepakt. Ik zie niet dat dit in de toekomst beter zal verlopen. Ik zie het ook echt niet zitten om gokken te gaan stimuleren en daardoor ook gokverslaving.

Voorzitter. Het idee is dat je het kansspelaanbod op internet wel moet reguleren omdat het toch al bestaat, zeg ik tegen de heer Bontes. Maar wij mogen niet uit het oog verliezen dat juist kansspelen via het internet behoorlijk risicovol zijn wat betreft verslaving, dat zeggen ook de deskundigen van bijvoorbeeld verslavingsinstellingen. Het is wel heel erg laagdrempelig om thuis in je pyjama of op het terras op je mobieltje leuk 24 uur, 7 dagen in de week online te kunnen gokken. Dat is behoorlijk risicovol. Erkent of ontkent de staatssecretaris dat? Natuurlijk zal hij nu zeggen dat hier waarborgen voor komen zoals een leeftijdcheck of dat je vooraf kunt instellen hoe lang je van plan bent te gaan spelen, maar ik zie dat niet gebeuren. Het is bijzonder moeilijk een sluitend systeem te maken waarbij je leeftijd en identiteit worden gecontroleerd.

Het is duidelijk dat we illegale aanbieders op internet moeten aanpakken. De SP heeft er al heel vaak op aangedrongen dat de banken stoppen met het faciliteren van illegale kansspelen op internet. Als we het hebben over handhaven, dan hebben we het ook over de op te richten Kansspelautoriteit (Ksa). Dat orgaan kan boetes en dwangsommen gaan opleggen aan bedrijven die zich niet aan de regels van de vergunningvoorschriften houden. Die boetes zullen enorm hoog zijn en dat is mooi, want dat is hard nodig. Het gaat uiteindelijk echter om de pakkans. Hoe groot is die? Hoe groot is de kans dat een illegale kansspelaanbieder tegen de lamp loopt? Ik heb daar mijn twijfels over. Het plan is dat maar tien mensen zich bij die Ksa gaan bezighouden met handhaving en toezicht. Dat is een lachertje als je het vergelijkt met België, want daar hebben ze 45 fte en 105 politiemensen die zich hiermee bezighouden. Graag hoor ik daarop een reactie van de staatssecretaris.

Kortom: de SP is niet te spreken over de beleidsvisie van de staatssecretaris, die wil dat er meer gegokt gaat worden. Het zogenaamde eigentijdse gokbeleid van de staatssecretaris is geen verstandig beleid en in ieder geval niet het beleid van de SP. Gokken is een hobby die in bepaalde gevallen leidt tot serieuze problemen. Dat stimuleren is een politieke keuze van de staatssecretaris die absoluut niet de keuze is van de SP.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Voorzitter. Het Nederlandse kansspelbeleid moet volgens de PvdA aan drie doelen voldoen: het voorkomen en tegengaan van verslaving, illegaal aanbod en criminaliteit. Naar aanleiding van de eerste termijn is ons gevoel dat de staatssecretaris een ander doel heeft: eerst winst maken, het gat in de begroting opvullen, de markt verruimen en dan achteraf bekijken of we nog iets aan preventie moeten doen. Als de goede doelen om zeep zijn geholpen, wordt bekeken wat er eventueel nog aan herstelwerkzaamheden gedaan kan worden. De PvdA is voor het moderniseren van de kansspelmarkt, maar dat betekent voor ons verbeteren en niet rücksichtslos vrijgeven met het doel winst te maken. Wij zijn bijvoorbeeld voor poker als klein kansspel. We zijn ook voor het gokken op internet omdat we een alternatief moeten bieden voor het illegale circuit, maar wel onder heldere voorwaarden.

In de eerste termijn heeft de staatssecretaris gezegd dat zijn brief beleidsvoornemens bevat waarbij hij niet voorbijgaat aan de drie doelstellingen die ik net noemde. Dat wil de PvdA uiteraard geloven, maar liever willen we dat vaststellen en vooraf controleren. Het doel van de PvdA voor deze tweede termijn is dan ook: duidelijkheid vooraf. We hebben een vrij vage brief gekregen, maar waar stemmen wij als Kamer nu mogelijkwijs mee in? De staatssecretaris heeft geen goed overzicht kunnen geven van zijn plannen en de samenhang ervan, en of deze de drie doelen die ik noemde dienen. Een voorbeeld is dat het aanbod op internet wordt uitgebreid, Holland Casino mag een enorm concept gaan opzetten waarmee het de concurrent van Joop van den Ende wordt. Er wordt gewaarschuwd voor meer verslaafden, maar wat er nu gedaan wordt aan preventie is niet duidelijk. Voor ons is dat niet voldoende en wij willen dan ook een aantal toekomstscenario's van de staatssecretaris

hebben waarin hij een en ander uitwerkt, omdat alles op deze gokmarkt met elkaar te maken heeft.

Ik ga specifiek in op vier punten en het eerste betreft preventie. Wij zouden graag een nieuw beleidskader voor preventie zien dat gaat over het online aanbod, offline, landelijk, lokaal. We willen dat het geheel met elkaar gaat samenhangen. Het kan bijvoorbeeld niet zo zijn dat wij de speelautomatenhallen onder het regime van Holland Casino laten vallen, terwijl een dertienjarige in zijn pyjama thuis aan de computer duizenden euro's kan weggokken op internet. Er wordt gesproken over horizontale consistentie; wij hebben het over horizontale preventie.

Ik kom op een nieuw vergunningstelsel voor het huidige en het nieuwe aanbod. Hiervan willen wij ook van tevoren van de staatssecretaris weten hoe dit eruit gaat zien. Hoeveel vergunningen worden er verleend per kanspelaanbod en onder welke voorwaarden? Hoe zit het met de afdracht? Wordt er onderscheid gemaakt naar verslavende en niet-verslavende kansspelen? In de eerste termijn heeft de staatssecretaris namelijk gezegd dat het kabinet een keuze gemaakt heeft en dat hij daar iets mee gaat doen, maar wij weten helemaal niet wat die keuze is. Voor de staatssecretaris verdere stappen gaat zetten, willen wij graag weten wat het uitgangspunt van het kabinet is en wat dat betekent voor huidige en nieuwe aanbieders. Wij zijn van mening dat de Kamer daarmee moet instemmen voordat verdere stappen gezet worden.

Inzake reclame hebben wij al eerder aangegeven dat de PvdA een einde wil maken aan misleidende reclame voor gokken en meer specifiek voor loterijen. Ik noemde al het voorbeeld van de envelop met de Airmiles-opdruk die gewoon een loterijreclame bevat. In de eerste termijn gaf de staatssecretaris toe dat het kabinet dat ook wil voorkomen en daar wat aan wil doen, maar niet vooraf. Alleen achteraf wil men daar iets mee. Ik vraag de staatssecretaris wat «iets» is en ook waarom gekozen is voor achteraf. Staat dit kabinet achter de consument of achter de aanbieders? Gaat het om winst maken en het verruimen van de markt, of gaat het om voorkomen van verslaving, illegaal aanbod en criminele praktijken? Er is nu een systeem van zelfregulering en toetsing achteraf, maar dat werkt dus niet. Blijkbaar moeten we naar de voorkant toe, want het gaat maar door. Mensen die misleid zijn krijgen in sommige gevallen achteraf gelijk van de Reclame Code Commissie (RCC), maar dan hebben ze nog pech want het geld zijn ze kwijt en wat rest is op privétitel naar de rechter stappen. Dat willen wij dus voorkomen. Daarop graag een reactie van de staatssecretaris.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Ik vind dat mevrouw Bouwmeester hier een heel belangrijk punt aansnijdt. Wij zien, en het blijkt ook uit onderzoek, dat mensen het echt helemaal zat zijn om iedere keer weer geconfronteerd te worden met brieven van allerlei loterijen waar je vrij snel instapt, maar bijna niet meer van afkomt. Als ze op de vingers getikt worden zijn we maanden verder en is er alweer een nieuwe campagne aan de gang. Laat duidelijk zijn dat wij daarin heel ver optrekken met mevrouw Bouwmeester, maar met haar ben ik er wel naar op zoek hoe dat het beste kan. Zouden we ons een tussenstap kunnen voorstellen? Dat we eens beginnen in dat heel strakke vergunningstelsel en dat de staatssecretaris toezegt dat er wordt gehandhaafd. Over anderhalf jaar kunnen we dan bekijken of er iets op de markt verandert en zo niet, dan gaat de bijl erin en mag er alleen nog maar reclame gemaakt worden als er vooraf toestemming is. Ik aarzel namelijk nog om nu te zeggen dat het klaar is, omdat ik nog een mogelijkheid zie om het in de vergunningen op te nemen. Het mag echter zeer duidelijk zijn dat ook het CDA het spuugzat begint te worden.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Ik dank mevrouw Van Toorenburg voor de steun. Het gaat ons erom dat we moeten doen wat werkt. Alleen

achteraf handelen werkt blijkbaar niet, dus het moet anders. Ik ben het helemaal met het CDA en de VVD eens dat je het moet regelen in de vergunningsvoorwaarden, maar dan op zo'n manier dat we toegaan naar enforced self regulation, gedwongen regulering dus. Hou je je er niet aan, dan ben je je totale vergunning kwijt. Dat lijkt me een heel goede stok achter de deur, maar dat is nog steeds achteraf. Vorige week in de hoorzitting opperde een deskundige dat de loterijreclames – de op naam gestelde brieven met een stempel erop van goedkeuring namens het ministerie van Justitie of het logo van de ING, hartstikke misleidend – misschien wel gewoon onder direct marketing zouden moeten vallen. Daar hebben we al wetgeving op en op die manier zou het wellicht sneller en beter te regelen zijn. Wij hebben al een amendement ingediend, maar ik wil eerst de reactie van de staatssecretaris horen, want als er een betere manier is om dit aan te pakken gaan wij daar uiteraard voor. Want het gaat erom te doen wat werkt.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Ik ben het ermee eens en wij trekken samen op, want het loopt een beetje uit de hand. Als je alles opengooit spelen we met vuur, dus we moeten daar extra aandacht aan besteden.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): In de hoorzitting kwam ook naar voren dat zelfregulering nooit het overheidsstoezicht kan vervangen. Er werd ook duidelijk aangegeven dat de markt verruimen en meer aanbod krijgen vraagt om transparante regels en een marktmeester. Deze toezichthouder is in oprichting, dat is de Ksa, maar wat gaat deze eigenlijk controleren? De regels zijn er nog niet, de nieuwe Wet op de kansspelen (Wok) is er nog niet en we weten nog niet wat we met internet gaan doen, dus eigenlijk is het een rare volgorde. Daarom vraag ik de staatssecretaris wanneer de regels er komen die door de Ksa gecontroleerd kunnen gaan worden.

Modernisering en verruiming van de markt vraagt om meer preventie en scherp toezicht. Ik zeg de staatssecretaris dat dit geen geld oplevert maar geld kost, althans als het kabinet de drie doelen – voorkomen van verslaving, illegaal aanbod en criminaliteit – echt wil aanpakken. Er bestaan ideeën over modernisering van het kansspelbeleid maar het overzicht, de samenhang en gevolgen van modernisering ontbreken. Het is nodig dat de markt wordt verbreed en gemoderniseerd, maar wij steunen dat alleen onder voorwaarden en in de juiste volgorde. Eerst een beleidsdoel, dan de regels en vervolgens bekijken wat het kost om dat goed te regelen. Het doel kan dus niet het oplossen van het begrotingstekort zijn. Je moet het niet willen, maar in de hoorzitting kwam ook heel duidelijk naar voren dat het niet kan, omdat verruimen van de markt geld kost als je daarop wilt toezien. Alleen als de staatssecretaris ons mee kan nemen en kan komen tot concrete, meetbare voorstellen die de drie doelen dienen gaan wij mee, en anders waagt de PvdA de gok niet. Dan krijgt de staatssecretaris geen carte blanche.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Voorzitter. De vorige keer hebben wij al aangegeven dat wij niet de hakken in het zand gaan zetten ten aanzien van het voorstel van het kabinet. Wij realiseren ons ook dat wijzigingen onvermijdelijk zijn. We kunnen wel net doen alsof online kansspelen niet bestaan en verboden moeten blijven, maar ze zijn er natuurlijk wel. Het is een ontwikkeling die niet tegen te houden, is en deze ontkennen zou volgens ons heel dom zijn. In dat geval kun je de mensen die eraan verslaafd zijn bijvoorbeeld niet helpen, en ook preventie is niet aan de orde bij een soort vrije jongensmarkt waar je de vinger niet achter krijgt. Het is ons ook opgevallen dat het kabinet maximaliseren van de inkomsten aangeeft. Dat is ook een beetje wat de VVD doet: eerst de cultuur om zeep helpen en dan moet het maar uit de gokopbrengsten gefinancierd worden. Voor ons is dat geen doel. Het draait voor ons om

het bestrijden van gokverslaving, reguleren, preventie goed aanpakken en criminele inmenging vermijden, deze zaken staan voor ons voorop en ik wil van de staatssecretaris horen of hij die ook heel belangrijk vindt. Moderniseren betekent niet een soort van laat-maar-waaienmentaliteit van: laat het allemaal maar gebeuren. Spelbederf vindt nog steeds op grote schaal plaats en daar moeten we wel de vinger achter houden. Nieuwe ontwikkelingen willen wij niet negeren maar reguleren. Daarbij zijn zoals ik al aangaf de aanpak van gokverslaving en het organiseren van preventie van groot belang. De aanbieders op de markt moeten daar gewoon intensief aan meewerken en ook aan meebetalen als het erop aankomt, zodat ook zij hun maatschappelijke verantwoordelijkheid daarin nemen.

Tijdens de vorige vergadering heb ik ook aangegeven dat de GroenLinks-fractie op zich niet tegen gokken is. Daar houden wij soms zelf ook wel van. Een gokje met een boodschap vind ik nog mooier, dan verdwijnt de winst niet alleen in de zakken van ondernemers, maar wordt het ook nog op een goede manier besteed. Wij willen dat niet alleen voor sport. Wij vinden sport belangrijk maar vinden het een beetje raar dat daar nu 200 mln. extra naartoe moet. Ik gaf in mijn interruptie al aan dat GroenLinks vindt dat consumenten daar zelf een keuze in moeten kunnen maken. Ik ben benieuwd hoe de staatssecretaris daartegen aankijkt. De heer De Liefde zei zojuist dat het geen doel op zich is dat er 200 mln. extra binnenkomt voor sport.

Goede doelen steunen moet natuurlijk niet gaan over de ruggen van degenen die gokverslaafd raken. Voor ons gaat dat wel tegelijkertijd op, we willen daar heel goed beleid op houden, net zoals op die idiote reclame en misleidingen. Het doet mij heel erg denken aan de geldleningen waar we jarenlang over gepraat hebben. Daarbij zag je ook de meest idiote reclames. Het werd allemaal heel aantrekkelijk voorgespiegeld, maar uiteindelijk betaal je gewoon een forse rekening. Ik ondersteun volledig wat daarover al door anderen hier is gezegd. Er is een nieuw geagendeerd stuk van de Europese Commissie (EC), het Groenboek Online gokken op de interne markt. Het komt er kortgezegd op neer dat er Europeesrechtelijk gezien zowel ruimte is voor een geliberaliseerde aanpak als voor een, om het maar zo te zeggen, gepraktiseerde overheidsmonopolie. Er zijn wel voldoende vragen over de Europese toelaatbaarheid van de voorgenomen Nederlandse wetgeving, zoals hoe je de afdrachtverplichting regelt voor alle aanbieders met een Nederlandse licentie. Vragen die wat mij betreft voor de wijziging duidelijk moeten zijn. Het Goede Doelen Platform stelt: het zou goed zijn om de uitvoerders van het onderzoek naar loterijen, dat in opdracht van Financiën is verricht, te vragen ook onderzoek te doen naar de kaders van de consistentie, de fiscaalrechtelijke consequenties en de handhaving. Graag een reactie daarop van de staatssecretaris, want ik kan me daar heel veel bij voorstellen.

Vorige week was er een bijzonder informatieve hoorzitting over kansspelen en het lijkt erop dat iedereen zich er wel in kan vinden dat het kansspelbeleid danig geactualiseerd moet en kan worden, mits met behoud van de huidige verworvenheden rond consumentenbescherming, criminaliteitsbestrijding en verslavingspreventie. Het Trimbos-instituut, een belangrijke kennisbron inzake gokverslaving, maakt zich grote zorgen over de toename van het kanspelaanbod; hoe meer aanbod, hoe meer gokverslaafden. Versterking van preventie, voorlichting en hulpverlening is een eerste vereiste bij verdergaande marktwerking. Voor internetgokken zou gedacht moeten worden over technische aanpassingen zoals een speellimiet, internetsloten en beïnvloeding van de speelsnelheid. Ik wil graag van de staatssecretaris weten hoe hij daarover denkt, en of hij het een goed idee vindt om een fonds op te richten uit de kansspelopbrengsten waaruit preventie en zorg gefinancierd kunnen worden, zodat ook die aanbieders hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen.

Ook vanuit marktdenkers bestaan grote zorgen. De Lotto vreest dat online gamen een omzetsdaling bij de offline kansspelen zoals de Staatsloterij teweeg gaat brengen. Zij vrezen ook dat online aanbieders slecht te controleren zijn, niet altijd even netjes belasting afdragen en een totale daling van de kansspelbelastingopbrengst veroorzaken. Wij zijn er niet per se voor om de markt te vergroten, maar meer voor het reguleren ervan zodat je er ook zicht op houdt. De pot moet verdeeld worden, zou ik bijna zeggen. Dat moet wel middels eerlijke concurrentie gebeuren. Inzake de goededoelenaufdracht vraag ik de staatssecretaris indringend of het niet veel beter is als voor iedereen hetzelfde geldt. De ene aanbieder moet niet minder hoeven afdragen dan de andere. Dat lijkt mij een heel slechte uitwerking van het systeem.

Tot slot wil ik van de staatssecretaris heel duidelijk horen hoe hij kijkt naar de bestedingen aan de goede doelen. Wij hadden daarover in de eerste termijn een discussie, met name met de PVV, die een soort ballotage wilde invoeren. Ik mag toch aannemen dat de staatssecretaris daar mordicus tegen is?

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Voorzitter. Laten we allereerst opmerken dat wij erg blij zijn met de tussenstap die wij hebben gemaakt door een hoorzitting te houden. Ik dank voor de belangrijke informatie die wij hebben gekregen, die was zeer nuttig. Dankzij de hoorzitting zijn wij toch wel gesterkt in onze zorgen en in onze overtuiging: modernisering oké, vergaande liberalisering no way. Ons stelsel is namelijk niet hopeloos achterhaald. Het is juridisch effectief en de afdrachten zijn aanzienlijk, maar de nieuwe media moet worden gereguleerd met een degelijk en handhaafbaar reguleringskader. De heer Kingma heeft het heel duidelijk gezegd: de plannen zijn nog niet uitgewerkt en daarom is het moeilijk om erop te anticiperen; er zitten veel juridische haken en ogen aan. Anderen zeiden: we weten wat we hebben, maar niet wat we krijgen. De huidige restricties zijn geaccepteerd en als we de deuren opzetten mogen we geen belemmeringen meer toestaan. Maar we moeten wel wat moderniseren en dat is de regulering van de nieuwe media. We hebben gehoord dat dat lastig is, dat het eigenlijk nergens heel goed werkt. Er blijft een vrees voor verschuivingen en de afdrachten zijn dan laag. De insteek van de huidige illegale online aanbieders was eigenlijk wel een beetje akelig; men zei lagere belastingen te willen en riep op het hen niet te moeilijk te maken, omdat men anders gewoon door zou blijven gaan met illegaal zijn. Wat het CDA betreft is het belangrijk om afdrachten wel veilig te stellen. Mogelijk kunnen we nu toch heel duidelijk een koppeling maken tussen online en offline aanbieden, zoals België dat doet. Ik vraag de staatssecretaris of hij daar vandaag nogmaals op wil ingaan. Want ten aanzien van online kansspelen willen wij heel duidelijk zijn: er moet worden gehandhaafd op hen die illegaal blijven aanbieden. Er moet identificatie en een centrale registratie komen.

Wij hebben ook gehoord dat wij geen vergaande liberalisering zouden moeten wensen omdat grote marktwerking niet in het belang is van de consument, de afdrachten en de verslavingspreventie. Er zal verdringing komen. En als je marktwerking hebt, heb je ook reclame. Mensen moeten investeren in marketing en dan wordt het allemaal wel erg ingewikkeld. Iets meer ruimte zal er moeten komen, maar wat het CDA betreft met een heel robuust en beperkt vergunningstelsel. Over het reclamebeleid heb ik zojuist in mijn interruptie voldoende gesproken. Verder moet er een heel sterke Ksa komen die tanden heeft en geen papieren tijger mag zijn. Wij willen een zekerheid op bescherming van goede doelen. Staat de staatssecretaris open voor een analyse van twee systemen, namelijk een voor verslavende en een voor niet-verslavende loterijen? Niemand is bijvoorbeeld verslaafd aan de Postcodeloterij. Over bescherming van de goede doelen kunnen we lang spreken, maar de gelden zijn onmisbaar, zeker voor breedtesport, natuur en cultuur.

Wij willen een bescherming van de consument. Wij willen regulering en bescherming tegen misleidende reclame. Ook de verslavingspreventie is van groot belang. Verslavingsrisico's worden ondergewaardeerd, dat hebben wij van alle deskundigen gehoord. Wij hebben een zeer helder verhaal gehoord van met name Tactus Verslavingszorg, die aangaf hoe het er eigenlijk uit zou moeten zien. Kan de staatssecretaris daar specifiek kennis van nemen en bekijken wat daarin de kansen zijn?

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Voor het gemak sluit ik mij geheel aan bij wat mevrouw Van Toorenburg zei over de goede doelen, wij delen dat volledig. Ik vraag haar of zij ook van mening is dat de staatssecretaris, zolang er nog zo veel onduidelijk is, geen verdere stappen moet zetten maar eerst terug moet komen naar de Kamer met uitgewerkte plannen?

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Ja, ik ben het daarmee eens. Waar het ons om gaat is dat de staatssecretaris in zijn eerste termijn terecht heeft aangegeven dat dit een beleidsbrief is waarin hij wil aangeven welke kant hij op wil. Wij begrijpen dat hij die kant op wil, dat er wat ruimte moet komen en dat de online markt gereguleerd moet worden. Net als de PvdA en GroenLinks willen ook wij stap voor stap meegenomen worden bij hoe wij dit gaan doen, want we spelen met vuur. Wij vinden het belangrijk dat wij de hoofddoelen – bescherming van de consument, verslavingspreventie en tegengaan van illegaliteit, de afdrachten – blijven beschermen. Als de staatssecretaris ons kan toezeggen dat hij in stappen verdergaat en ons kan laten zien wat voor vergunningstelsel hij in gedachten heeft, welk preventiebeleid gevoerd zal worden, hoe we die reclame in de vergunningen gaan voegen en hoe we gaan zorgen voor handhaving en een Ksa krijgen met tanden, dan kunnen wij stap voor stap meegenomen worden. Wij hoeven dan de hakken niet in het zand te zetten, maar iemand zei de vorige keer terecht: op een toch een beetje glijdende schaal zul je je af en toe heel schrap moeten zetten. Het CDA zet zich schrap en wil dat de staatssecretaris ons stap voor stap meeneemt. Nu we het monster een beetje in de bek gekeken hebben, willen we ervoor zorgen dat we die bek kunnen dichtklappen.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Het is een geruststelling dat wij het op dat gebied met elkaar eens zijn. Ik heb een vervolgvraag aan mevrouw Van Toorenburg: tijdens de hoorzitting werd duidelijk dat je, als je de markt verruimt en moderniseert, een sterke toezichthouder nodig hebt en meer aan preventie moet doen. Het kost dus eigenlijk meer geld, maar tegelijkertijd is er in het regeerakkoord heel veel geld ingeboekt door uitbreiding van het kansspel aanbod. Als het willen voeren van een goed beleid dus betekent dat dat geld kost, is het CDA dan ook bereid dat geld te betalen, met als gevolg een gat in de financiën?

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Nou, dat is een heel belangrijk punt. Het is niet de bedoeling de markt zodanig open te gooien dat iedereen verslaafd raakt, daar vervolgens geld aan te verdienen en met een heel groot probleem te zitten. Dat herken ik. Tegelijkertijd denk ik wel dat we nog wat kunnen halen uit alle gelden die nu worden ingezet in de illegale online markt en dat we dat op een verantwoorde manier kunnen doen. Daarom hebben wij natuurlijk een handtekening gezet onder het regeerakkoord, waarin wij zeggen: je kunt, wanneer je de totale illegale markt reguleert op een fatsoenlijke manier, kijken of je daar ook afdrachten en belasting uit krijgt. Wat ons betreft moet het langs die weg gaan en daar willen wij stap voor stap in meegenomen worden. Wij hebben vanaf dag één gezegd dat het regeerakkoord één ding is en een beleidsbrief een ander ding, en dat wij vervolgens iedere keer stap voor stap moeten bekijken hoe dat wordt uitgewerkt. De staatssecretaris ontmoet het CDA hierin. Wij zijn kritisch op de uitwerkingen, maar ik ken de staatssecretaris

als iemand die doorgaans alleen maar gemotiveerder raakt als hij een uitdaging ziet.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Mevrouw Van Toorenborg zegt veel over het veiligstellen van afdrachten. Een van de belangrijke pijlers is wat ons betreft – en ik mag hopen ook wat het CDA betreft – het tegengaan van kansspelsverslaving. In de brief van de staatssecretaris lees ik dat hij wat dat betreft erg veel neerlegt bij de individuele verantwoordelijkheid. Bij de hoorzitting hebben wij vanuit de ggz gehoord dat een groep die veel risico loopt de licht verstandelijk gehandicapten betreft. Je kunt heel sterk op de eigen verantwoordelijkheid gaan hameren, maar dat lijkt mij bij deze mensen toch een moeilijk verhaal worden. Mevrouw Van Toorenborg zegt dat het belangrijk is dat er goede preventie komt, maar ik ben benieuwd waar het CDA die dan zoekt. De geestelijke gezondheidszorg krijgt minder geld, en zelfregulering lijkt mij de slager die zijn eigen vlees keurt. Als aanbieder moet men zelf gaan bedenken dat men het aanbod maar beperkt moet houden. Hoe ziet het CDA die preventie en wat moet daarvoor gebeuren? Is geen aanbod uiteindelijk niet de beste preventie?

Mevrouw **Van Toorenborg** (CDA): Nee. Wij moeten ons goed realiseren dat het aanbod er is en dat er heel erg veel mensen op dit moment in hun pyjamaatje aan de computer zitten en schokkende bedragen vergokken. Wij hebben daar totaal geen zicht op. Als CDA hebben wij altijd openge staan voor het luisteren naar de verslavingssector, die aangeeft op welke manier zaken kunnen worden aangepakt, en gelukkig worden ze daarin steeds effectiever. Daarom hebben wij ook goed geluisterd naar met name Tactus, die aangaf op welke punten zij denken dat er geacteerd moet worden om verslaving te kunnen beteugelen. Daarom hebben wij de staatssecretaris gevraagd daar specifiek naar te kijken. Wij hebben natuurlijk ook geluisterd naar anderen, die het hele kabinetsbeleid hebben aangevallen op bepaalde bezuinigingen. Daarbij heb ik alleen maar zitten denken: als mijn kinderen straks kinderen hebben, zou ik dan willen dat er ook nog enige zorg voor hen te betalen is? En daarom begrijp ik dat er bezuinigd wordt op bepaalde onderdelen. Dat is ook de enige reden waarom wij altijd hebben gezegd dat wij dat doen om de overheidsfinanciën houdbaar te maken, om ook onze toekomstige generaties nog iets van zorg en bescherming te kunnen bieden. Dat is de enige reden waarom wij daar als CDA mee akkoord kunnen gaan.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Ik kan een hele discussie beginnen over de zorg. Dat is heel interessant, maar dat zal ik niet doen. Ik vraag me af wat het CDA voor ogen heeft inzake de preventie. Mevrouw Van Toorenborg zegt dat er nu heel veel illegaal aanbod is. Dat aanbod is er en het gebeurt, dat klopt. We kunnen ook handhaven, maar dat doen we niet en dat werd vorige week ook zeer duidelijk. Als er een gereguleerd aanbod zou komen is er toch nog steeds een heel groot illegaal aanbod, en dan moeten we opeens wel gaan handhaven. Waarom gebeurt dat dan niet ook nu al? Nogmaals: hoe ziet het CDA de preventie? Mevrouw Van Toorenborg verwijst naar Tactus, maar ik vraag haar mij aan te geven hoe zij de vormgeving van die preventie voor zich ziet.

Mevrouw **Van Toorenborg** (CDA): Nee, ik heb gezegd dat Tactus met heel concrete voorstellen is gekomen, daar zijn gespreksnotities van, en die wil ik leidend laten zijn. Ik hoef dat niet na te praten want dat is heel duidelijk aan de Kamer gepresenteerd en daar was mevrouw Schouten ook bij; zij heeft het allemaal gehoord. Dat is wat wij willen ten aanzien van de verslavingspreventie. Verder willen wij net als de PvdA gewoon naar een goed voorstel van de staatssecretaris op basis van wat ons is aangereikt. Alleen daar kunnen wij mee instemmen. Wij hebben ook aangegeven dat

er zal moeten worden gehandhaafd. Wij willen een Ksa die tanden heeft, wij willen in het reclamebeleid veel daadkrachtiger kunnen optreden dan nu het geval is. Dat zijn de punten die wij hebben gemaakt. Hiermee heb ik mevrouw Schouten ruimschoots geantwoord. Overigens ben ik niet begonnen over de bezuinigingen in de zorg; dat was zij.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik heb hierover ook een vraag. Het CDA herhaalt steeds dat de preventie en de Ksa belangrijk zijn. Het moet echter geen loterij zijn met alleen maar nieten, dat we een gokje wagen of er ooit nog eens extra geld op de begroting komt om de preventie op een goede manier te regelen. Inzake speellimieten, internetsloten en beïnvloeding van de speelsnelheid heeft het Trimbos-instituut voorstellen gedaan, maar ook is aangegeven dat een deel van de preventie en zorg betaald zou kunnen worden uit de kansspelbrengrsten. Is de CDA-fractie daar voor? Zo ja, dan gaan we eraan werken. Zo nee, wat wil het CDA dan? Het lijkt nu een beetje op gratis medeleven. Mevrouw Van Toorenburg zwaait met een enorme gespreksnotitie en die vind ik interessant, maar uiteindelijk moet de rekening om de preventie beter te organiseren wel betaald worden. Hoe gaat het CDA dat concreet doen? Steunt deze fractie mij, of iemand anders? Het is mij niet helder.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Ik vond die notities niet alleen interessant, ik vond die ook briljant. In het preventiebeleid waarmee de staatssecretaris naar de Kamer komt moeten die punten worden opgenomen en dan kunnen wij dat beoordelen. De financiering zal ongetwijfeld deels moeten komen van de aanbieders. Wij willen gewoon een concreet plan van de staatssecretaris. Ik hoef dat niet te bedenken en gelukkig hoeft hij ook niet zo veel te bedenken, want hij heeft prachtige zaken aangereikt gekregen ten aanzien van het preventiebeleid.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Mijn vervolgvraag is dan of het CDA dus wel een taak ziet voor aanbieders, ook voor nieuwe aanbieders, om daaraan mee te betalen. Mevrouw Van Toorenburg sprak ook over de goede doelen. Vindt zij dat nieuwe aanbieders hetzelfde zullen moeten bijdragen aan die goede doelen als de huidige aanbieders nu doen? Mevrouw Kooiman noemde dat en ik vind dat een heel goed punt.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Het antwoord op beide vragen is ja.

Mevrouw **Berndsen** (D66): Voorzitter. In de eerste termijn heeft mijn collega Gerard Schouw al aangegeven dat D66 het kansspeldossier tamelijk zakelijk bekijkt. Wij staan dan ook niet onwelwillend tegenover de algehele lijn die uit de brief van de staatssecretaris blijkt, maar wij hebben een aantal kritische noten. De brief biedt voornamelijk weinig houvast voor de aanpak van het voorkomen van verslaving, en dat is een belangrijk zorgpunt voor mijn fractie. Tijdens de hoorzitting hoorden wij de wetenschap hierover. Behalve dat daar eens te meer duidelijk werd dat in algemene zin fruitautomaten en casinospelen veel verslavender zijn dan loterijen, bleek ook weer welke factoren van belang zijn voor het bepalen van verslavingspotentie. Zoals: hoe korter het uitbetalingsinterval, hoe hoger de kans op verslaving. Hetzelfde geldt voor de hoogte van de inzet en de toegankelijkheid van het spel. Met die kennis in het achterhoofd was het volgende nieuws uit de ministerraad, een dag na de hoorzitting, interessant. Het kabinet maakte namelijk bekend dat het Speelautomatenbesluit zal worden aangepast. Ik noem kort de wijzigingen: in plaats van alleen muntgeld mogen exploitanten binnenkort ook papiergeld en zogenaamde cashless-paysystemen gebruiken. Daarnaast maakt het kabinet kansspelautomaten legaal die een hoger speltempo, hogere maximumprijzen, een hoger uitkeringspercentage en een lager uurverlies hebben. Daar hoef ik volgens mij niets aan toe te voegen, maar het

kabinet deed dat wel. Ik citeer uit het nieuwsbericht daarover: «Het kabinet komt hiermee tegemoet aan de speelautomatenbranche die door de belastingverhoging voor speelautomaten en de economische crisis zwaar is getroffen». Zo ken ik er nog wel een paar. Serieus, als dat argument doorslaggevend is voor dergelijke beslissingen en het voorkomen van verslaving slechts een ondergeschikte nagedachte is, dan stemt mij dat niet erg optimistisch.

De heer **De Liefde** (VVD): Is mevrouw Berndszen ervan op de hoogte dat, toen de kansspelbelasting werd verhoogd, daar in dit huis maar ook in de Eerste Kamer uitgebreide debatten over zijn geweest en dat het vorige kabinet heeft deze toezegging gedaan onder druk van de Eerste en de Tweede Kamer? De toezegging die nagekomen wordt is dus een wens van beide Kamers.

Mevrouw **Berndszen** (D66): Dat vind ik wel een heel mooie. Dat zou betekenen dat alle besluiten uit een vorige regeerperiode gecontinueerd worden. Continuïteit van bestuur zou heel prachtig zijn, maar dat is helaas is illusie. Er ligt een nieuw regeerakkoord, er komen nieuwe plannen en dit hoeft dan dus niet op deze manier, op basis van een economische crisis, naar buiten gebracht te worden. Ik krijg heel zielige brieven van een heleboel architecten die geen baan meer hebben omdat de huizensector in elkaar gestort is. Dit is dus wel heel erg tegemoetkomen aan één branche.

De heer **De Liefde** (VVD): Ik stel vast dat D66 een toezegging van het vorige kabinet niet na wil komen.

Mevrouw **Berndszen** (D66): D66 zat niet in dat vorige kabinet en ik hoef dus helemaal geen toezegging na te komen.

Voorzitter. Dat stemt mij dus niet optimistisch, zeker niet met het oog op de boodschap van minister Schippers van vorige week; zij bezuinigt de publiekscampagnes voor verslavingspreventie weg. Ik vraag de staatssecretaris dan ook of ik dit als een voorbode moet zien. Een om vele redenen speciale categorie is internetgokken. Dat is op dit moment eigenlijk een zwart gat. Mijn fractie steunt het streven om dat gat te vullen met een beter gereguleerd alternatief. Onderdeel van die regulering is een visie op verslavingspreventie, ook voor kwetsbare groepen als minderjarigen. Maar zoals ook in de eerste termijn is aangegeven was de zin die daaraan is gewijd in de brief wat mij betreft te lichtzinnig. Ik vraag hier daarom nogmaals speciaal de aandacht voor. Bovendien verneem ik graag de reactie van de staatssecretaris op het tijdens de hoorzitting geopperde idee van één database, om te voorkomen dat gesignaleerde geregistreerde probleemgokkers gaan shoppen. Daar zou mogelijk een taak kunnen liggen voor de Ksa, maar wat mij betreft is die weg alleen begaanbaar als de privacywaarborgen goed geregeld zijn. Met de koers van het kabinet zal de behoefte, of beter de noodzaak, van meer regulering en meer controle en handhaving toenemen. Vooral de gevolgen van dat laatste moeten wij niet onderschatten. D66 is in dat kader voorstander van de oprichting van een Ksa. Sterker, zij is essentieel als tegenhanger, als controlerende macht van het vrijere beleid. De autoriteit moet echter wel de beschikking krijgen over voldoende bevoegdheden en middelen in den brede. Ik doel dan op sanctiemogelijkheden, competentie, formatieplaatsen, expertise, slagkracht enz. De zelfregulering in deze sector, die op dit moment nog een gering aantal aanbieders heeft, lijkt tot op heden geen garantie voor succes. Ik denk bijvoorbeeld aan het terughoudend zijn met reclame-uitingen en aanverwante activiteiten. Ik heb de indruk dat die terughoudendheid heel ver te zoeken is. Waarom ziet de staatssecretaris op dit gebied geen rol voor de Ksa, zoals het College van toezicht op de kansspelen bepleit

heeft? Verder zullen wij gedetailleerder over de Ksa spreken bij de behandeling van de wet, maar ik vraag de staatssecretaris om daarvoor een brief aan de Kamer te sturen waarin hij duidelijk aangeeft wat de rol, de bevoegdheden etc. voor de Ksa zijn ten aanzien van de verschillende categorieën van zijn nieuwe beleid.

Mijn fractie waardeert het zakelijke in plaats van het zedelijke perspectief van dit kabinet, maar is ontevreden over de onderschatting van de verslavingskant. Wij zullen de verschillende voorstellen definitief beoordelen als deze verder zijn uitgewerkt.

De heer **Bontes** (PVV): Voorzitter. Zoals ik in mijn eerste termijn gezegd heb is de PVV voorstander van liberalisering en modernisering van de kansspelmarkt. Er is in de eerste termijn een aantal vragen blijven liggen en daar wil ik graag een antwoord op van de staatssecretaris.

Inzake de Ksa is er natuurlijk bestuurlijke handhaving mogelijk, last onder dwangsom, maar de PVV pleit ook voor strafrechtelijke trajecten. Stel dat er stelselmatig overtredingen plaatsvinden of dat er illegaal aanbod blijft, dan moet er ook strafrechtelijk ingestoken kunnen worden. Is de staatssecretaris het ermee eens dat ook dat een mogelijkheid moet zijn?

De Ksa moet geen papieren tijger worden, zij moet duidelijk en strak kunnen handhaven en op niveau zijn wat betreft kennis en formatie. Zij moet strak kunnen optreden, ook aan de voorkant. Zij moet ook daar een rol krijgen, zij moet organisaties die zich aanmelden kunnen controleren en toetsen voordat een vergunning gegeven wordt.

Als de markt verruimd wordt, moet er een goed preventiebeleid zijn. Ik wil graag van de staatssecretaris weten of hij mogelijkheden ziet om de aanbieders een bijdrage te laten leveren aan een fonds of stichting, zodat preventiebeleid verder ontwikkeld kan worden.

Sport is al eerder genoemd; daar zou geld naartoe kunnen gaan. De staatssecretaris zou dat onderzoeken. Kan hij al wat meer zeggen over wat mogelijk is en wat niet?

Inzake de goede doelen blijft er nog een open einde. Spreken wij nu over een onbeperkt aantal vergunningen, of wordt dat gelimiteerd? Dat is niet duidelijk.

Eerder is door de staatssecretaris aangegeven dat eind 2012 de eerste vergunningen al uitgegeven zouden kunnen worden. Daar is ook in de begroting rekening mee gehouden. Gaan we dat halen? De PVV maakt zich daar wel zorgen over.

Inzake de vergunningsvoorwaarden voor de goede doelen pleit ik niet voor een ballotage. Ik pleit er wel voor dat er geen geld vanuit de goede doelen naar organisaties mag die politieke doeleinden nastreven of criminele intenties hebben. Aan de voorkant, in de vergunning, zou de voorwaarde gesteld kunnen worden dat men een vergunning krijgt, mits men geen geld geeft aan de genoemde voorbeelden. Er is dan achteraf minder werk. Is de staatssecretaris bereid om dat vooraf, met name bij de goede doelen, in de vergunning te zetten?

In de eerste termijn is gesproken over kostenreductie voor de speelautomatensector. Klopt het dat dit ooit aan die markt is toegezegd? Als dat zo is zeg ik: een man een man, een woord een woord. Gaan we dat dan nakomen?

De PVV is van mening dat de organisatie van grote pokertoernooien een positieve, aanzuigende werking op Nederland zou kunnen hebben. Dat kan aantrekkelijk zijn en een bepaalde flair aan Nederland geven op dit gebied. Is de staatssecretaris het met de PVV eens dat grote pokertoernooien georganiseerd zou kunnen worden als een soort toeristische attractie? Zouden daarvoor vergunningen afgegeven kunnen worden?

Er is weleens gesproken over de verkoop van Holland Casino. Hoe staat dat ervoor, is daar al wat meer over te zeggen?

De vorige keer heb ik, met name inzake het internetgokken, bepleit dat als die markt wordt opengesteld het goed zou zijn dat aanbieders zich in

Nederland moeten vestigen. Dat is goed voor het toezicht, de controle en handhaving en ook voor het creëren van duidelijkheid in reclames en dergelijke. Dat geldt ook voor de servers; die zouden binnen de Nederlandse grenzen gestationeerd kunnen worden, waardoor beter toezicht en betere controle mogelijk zijn. Dit is onder andere onderzocht door De Brauw Blackstone Westbroek. Dit bureau geeft aan dat dit mogelijk is en niet in strijd is met het Europees recht. In Frankrijk vindt dit ook zo plaats. Is de staatssecretaris het met de PVV eens dat het goed zou zijn dat een internationale aanbieder, als er dan een vergunning gegeven wordt, een vestiging heeft in Nederland en dat ook de server in Nederland gestationeerd is?

De heer **Van der Staaij** (SGP): Voorzitter. De eerste termijn is alweer een tijdje geleden en het risico van het debat voortzetten na zo'n tijd is dat er bijna sprake is van weer een nieuwe eerste termijn. Toch hebben we al een discussie achter de rug, alsook een interessant rondetafelgesprek waarbij de nodige gezichtspunten naar voren zijn gekomen. De SGP is voor een eigentijds gokbeleid en daarbij zijn drie dingen voor ons belangrijk. Ten eerste moet gokverslaving niet meer ouderwets onderschat worden. Dat was bijvoorbeeld in de jaren 80 aan de orde bij de speelautomaten en eind jaren 90, toen de internetgokspelen naar voren kwamen. Er moet eigentijds inzicht zijn in de problemen rond gokverslaving. Ten tweede moeten we de handhaving niet meer laten zitten, maar moet er voldoende menskracht en deskundigheid ingezet worden voor de actieve bestrijding van illegaal gokken. Doordat de ontwikkelingen zo hard gingen, was het eigenlijk niet bij te houden en is de overheid niet bij de tijd gebleven wat betreft het handhavingsbeleid en toezicht op de branche, terwijl er allerlei mogelijkheden in opkomst waren. Dit is voor ons een ander aspect van eigentijds gokbeleid. Een derde punt is dat wij ook niet meer als vanouds alles moeten verwachten van zelfregulering. Bij de reclames bijvoorbeeld wordt al jarenlang gezegd dat het allemaal wel goed komt, maar we zien gewoon dat het de spuigaten uitloopt. Er moet dus echt werk gemaakt worden van de inperking van die reclame. Wij vinden op de genoemde drie punten het beleid dus nog wat ouderwets aandoen. Echt eigentijds is het om zowel een zakelijk als een zedelijk perspectief toe te passen. Het gaat niet alleen om het geld. Ook aspecten als de hulpverlening en verslaving zijn natuurlijk een belangrijk zedelijk perspectief dat aan de orde is, met dank aan D66 voor deze terminologie. De SGP heeft steeds aangegeven voorstander te zijn van een restrictief, beperkend kansspelbeleid en tegenstander van een verruiming van het kansspel aanbod of van kansspel aanbieders. In de hoorzitting werd er door onder andere het Trimbos-instituut voor gewaarschuwd dat de vergroting van kansspel aanbod tot een groter aantal mensen met gokverslaving zal leiden. Juist ook de risico's van online gokken werden in dit verband beklemtoond door een aantal hulpverleningsinstellingen. Ik vraag de staatssecretaris waar wij het kabinet wat dat betreft op mogen afrekenen. Wil hij de uitdaging aangaan en zeggen dat, hoe dat beleid verder ook wordt ingekleed, dit nooit mag leiden tot een toename van de gokverslaving? Is dat zijn inzet?

Inzake het actief bestrijden van illegaal gokken is het zo dat, wat je ook legaliseert en toestaat, er altijd illegaal aanbod zal blijven. Het zal dus altijd nodig zijn om het illegaal gokken krachtig aan te pakken. Is daar in de toekomst voldoende menskracht en deskundigheid voor?

Ik noem als laatste een actief en effectief preventiebeleid. Ook dat kwam, terecht, bij de hoorzitting naar voren. Wat kunnen we daarvan precies verwachten? In de brief van de staatssecretaris is er eigenlijk maar weinig aandacht voor. Collega's legden een link met vergunningvoorwaarden; je zit dan natuurlijk in de sfeer van Justitie. Ook vanuit Justitie kan die belangrijke verantwoordelijkheid voor een actief en effectief preventie-

beleid worden opgepakt. Of wordt er gezegd dat dit maar bij VWS besproken moet worden?

In het verleden werd het onderwerp erg fragmentarisch behandeld. Dit viel onder Financiën, dat viel onder Justitie en dat weer onder VWS. Zou er niet een coördinerende rol moeten zijn van degenen die over het kansspelbeleid gaan? Dat is meer een vraag inzake de verantwoordelijkheid, maar wat betreft de inhoud van het beleid verwachten wij dat er meetbare doelen gesteld worden, ook met het oog op het tegengaan van kansspelverslaving. Dat beleid zou ook lokaal preventiebeleid krachtig moeten stimuleren en zorgen dat in de praktijk probleemgokken vroegtijdig wordt onderkend en dat er actief wordt gewezen op hulp bij gokverslaving. Er is een aantal concrete suggesties gedaan, onder andere door het college van toezicht, om tot één systeem te komen van bezoekbeperkingen plus een entreeverbod voor speelcasino's, maar ook voor de automatenhallen. Verder moeten de reclames stevig ingeperkt worden en zijn ook daarvoor toetsbare doelstellingen nodig. Dat zijn belangrijke speerpunten die bij een actief en effectief preventiebeleid horen. Bij de hoorzitting zijn onder anderen door de heer Rutten van Tactus Verslavingszorg suggesties gedaan. Hoe en wat wordt concreet opgepakt in de komende tijd?

Staatssecretaris **Teeven**: Voorzitter. Ik heb me bij de vorige keer gerealiseerd dat het allemaal misschien wat flamboyant en losjes uit de pols ging, met de zonnebril op, dus ik heb me voorgenomen om het vandaag wat saaier en degelijker te doen. Dat zal ook de insteek zijn bij de beantwoording.

Ik begin met de opmerking die mevrouw Berndsen maakte over de compensatie van de speelautomatenbranche en de aanpassing van het Speelautomatenbesluit die afgelopen vrijdag in de ministerraad is besproken. Die opmerking ging deels over de geloofwaardigheid en de betrouwbaarheid van het kabinet. Ik zeg hierover dat het destijds een breed gevoel in de Kamer was dit zo te doen en ik geloof dat zelfs D66 de motie daarover mede heeft ondertekend. Het was een oproep aan mijn voorganger om de branche tegemoet te komen. Voordat wij zijn overgegaan tot aanpassing van het Speelautomatenbesluit ten behoeve van de branche is er wel degelijk bekeken wat voor gevolgen dat kan hebben met betrekking tot verslaving. Verslaving is nooit helemaal te voorkomen en ik zal dus niet zeggen dat het waterdicht is. Tegelijkertijd vind ik wel dat het hier gaat om een sector die heel veel last gehad heeft van de belastingverhoging. Er was daar geen mogelijkheid tot aanpassing van het kansspeltarief. Als de Kamer dan vraagt om aanpassing van het besluit en de ministerraad zegt dat toe, vind ik met de heer Bontes inderdaad: een man een man, een woord een woord, afspraak is afspraak. Overigens heb ik alle begrip voor de opmerkingen die mevrouw Berndsen hierover heeft gemaakt; ik kan mij voorstellen dat dit bij de D66-fractie de vraag oproept wat de mooie woorden die ik mogelijk ga spreken over preventie inhoudelijk waard zijn als je naar dit besluit kijkt. Het ging hier echter om een afspraak met de Kamer die er lag en een toezegging van het vorige kabinet.

Mevrouw **Berndsen** (D66): Het is mooi dat dit kabinet kennelijk ook toezeggingen van een vorig kabinet wil uitvoeren, maar ik vind het moment waarop dit gebeurt buitengewoon ongelukkig. We zitten middenin de discussie waarin preventie ontzettend belangrijk is. En dan worden er door het kabinet maatregelen genomen, verruiming, die wellicht juist aanleiding geven tot meer verslaving of in elk geval tot meer problemen bij mensen. Daar heb ik toch veel moeite mee.

Staatssecretaris **Teeven**: Ik begrijp die moeite, maar er zijn afspraken gemaakt en heel gerechtvaardigde verwachtingen gewekt. We hebben er

al heel lang mee gewacht; het heeft eigenlijk veel te lang geduurd. Op een gegeven moment moet je afspraken gewoon nakomen. Ik begrijp dus het gevoel. Desondanks ga ik toch proberen de zorgen die over preventie bestaan weg te nemen en de oplossingen aan te dragen die het kabinet in dezen verzonnen heeft.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Natuurlijk kunnen we terugkijken naar de vorige periode en de branche tegemoetkomen, maar het is geen eenrichtingsverkeer. De branche wordt tegemoet gekomen maar ondertussen moet ervoor gezorgd worden dat de preventie en de aanpak van gokverslaving op orde zijn. Over die tweetrapsraket wil de Kamer, en zeker ook de GroenLinks-fractie, natuurlijk opheldering en mijn directe vraag aan de staatssecretaris is of dat ook een-op-een geregeld is. Je moet niet meer problemen veroorzaken door het tegemoetkomen van de branche, want dan ben je niet goed bezig. Dat punt kwam natuurlijk ook aan de orde in de discussies die daar in de vorige kabinetsperiode over gevoerd zijn.

Staatssecretaris **Teeven**: Daar heeft mevrouw Van Gent gelijk in. Daarom hebben we ook iets anders gedaan met betrekking tot de speelautomatenbranche. Zij kan zich ongetwijfeld nog herinneren dat wij gezegd hebben dat wij de bezoeksbeperkingen die geregistreerd worden bij Holland Casino, oftewel het register dat wordt aangehouden, willen uitbreiden met die branche. Het is dus geen eenrichtingsverkeer. Wij willen wel degelijk ook in de gaten houden wie er op bezoek komt bij de branche.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Het is dan wel de vraag of bij uitbreiding van de mogelijkheden ook uitbreiding plaatsvindt inzake preventie en het aanpakken van gokverslaving. Dat zul je dan ook een-op-een moeten organiseren en anders is dat gewoon niet op orde. Kan de staatssecretaris mij nu toezeggen dat dat de lijn is?

Staatssecretaris **Teeven**: Ik zal direct heel veel dingen zeggen over de preventie. Het is volstrekt helder geworden in de eerste termijn met de Kamer dat ik bij de uitwerking van de kabinetsplannen die er nu liggen nog veel meer aandacht zal moeten besteden aan preventie, in den brede en ook op specifieke punten. Ik zal daar uitgebreid op ingaan en uiteindelijk is het aan de fracties om te zeggen of dat voldoende is of niet. Laat dit helder zijn: ik heb goed beluisterd dat bij de Kamer in de eerste termijn de indruk ontstaan is dat ik daar wat snel overheen gefietst ben en er te weinig diepgang aan gegeven heb. Daar zal ik serieus op ingaan.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Ook wij hebben een vraag over preventie gesteld omdat alles in de wondere wereld van het gokken met elkaar verbonden is. Als je de speelautomatenhallen onder hetzelfde regime laat vallen als Holland Casino, vraag ik me af of dat dan ook geldt voor de gokautomaten in de snackbar. Moet een snackbareigenaar die een gokautomaat heeft staan dan ook toegang hebben tot een bestand waar heel veel mensen uit Nederland in staan? Hoe ziet de staatssecretaris dat voor zich?

Wij vragen of de staatssecretaris eerst met een breed preventiebeleid wil komen. Anders worden de speelautomatenhallen overladen terwijl je als dertienjarige thuis in je pyjama aan de computer duizenden euro's kunt vergokken op internet. Wij vragen dus een pas op de plaats en om te komen met een breed verhaal, zodat meerdere dingen tegelijkertijd gedaan worden en niet de een flink wordt aangepakt terwijl de ander zijn goddelijke gang kan blijven gaan. Want eigenlijk is dat ook een bewuste keuze voor het voorlopig nog niet aanpakken van het illegale aanbod. Hoe rijmt dat met elkaar?

Staatssecretaris **Teeven**: Ik heb nog maar een paar zinnen uitgesproken, maar ik kan mevrouw Bouwmeester en mevrouw Van Toorenburg nu al toezeggen dat we de stap-voor-stapbenadering, waarbij de Kamer wordt meegenomen in de ontwikkelingen, zeker gaan doen. Wel willen we een beetje tempo maken, want er is in het gedoogakkoord rekening gehouden met een bedrag van 10 mln. Ook zijn daarin, evenals in mijn brief van 19 maart jl., opmerkingen gemaakt over extra geld voor sport. Dit alles betekent ook dat we op het terrein van preventie een aantal concrete stappen gaan zetten.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Ter verduidelijking: het is of stap voor stap op een goede, zorgvuldige manier die de drie doelen – voorkomen van verslaving, illegaal aanbod en criminele praktijken – dient, of het is heel snel rennen en 10 mln. binnenhalen. Dat is het doel van dit kabinet en dat is niet met elkaar te verenigen. Ik zal het nog scherper zeggen dan daarnet: wij vragen de staatssecretaris om geen onomkeerbare stappen te zetten tot het geheel op orde is. Dat betekent preventie in brede zin inzetten, gecombineerd met wet- en regelgeving en niet zomaar even snel. Ons doel betreft de drie genoemde doelstellingen, maar het doel van dit kabinet is geld binnenhalen door de markt te verruimen en snel dingen te regelen. Wij zullen dan ook tegen gaan stemmen. Nogmaals: wij vragen om de Kamer stap voor stap mee te nemen en dan verder te gaan. Dit tenzij de staatssecretaris natuurlijk heel snel heel goede dingen doet.

Staatssecretaris **Teeven**: Misschien verstaat mevrouw Bouwmeester mij niet goed. Ik heb duidelijk gezegd dat het doel van het kabinet niet is om geld binnen te harken. Uiteraard is er een financiële doelstelling, maar de Kamer weet dat het er ook om gaat om het gokbeleid in overeenstemming te brengen met de Europeesrechtelijke regels. Dat is heel belangrijk. Alle sprekers hebben opmerkingen gemaakt over de afdracht aan goede doelen; het kabinet vindt het ook belangrijk dat dat in stand blijft. We moeten ons wel realiseren dat er in Europa een aantal opmerkingen is gemaakt en we kunnen dan ook niet voortgaan op dezelfde voet. Het is ons dus niet te doen om het binnenharken van dat geld. Er moet echter wel tempo gemaakt worden om te zorgen dat we niet te maken krijgen met inbreukprocedures door de Commissie. Dat is belangrijk, want we hebben natuurlijk al een aantal uitspraken achter de rug van het Hof van Justitie en van de Raad van State. Verder heb ik de meer dan volle bereidheid om de Kamer steeds te informeren over de stappen die we gaan zetten. Meer kan op dit moment eigenlijk niet van mij gevraagd worden. We hebben een algemene beleidsdiscussie gehad in de eerste termijn en ik kom nu met een aantal uitwerkingen en opmerkingen over hoe ik daartegen aankijk. Daar kan de Kamer het wel of niet mee eens zijn. Misschien heeft een aantal Kamerleden daar nog heel kritische kanttekingen bij, die mogelijk tot aanpassingen leiden. Wellicht is het goed om hier in het openbaar te zeggen dat ik me heel goed realiseer dat over dit onderwerp niets in het regeer- of gedoogakkoord staat; er staat niets in over vaste meerderheden, dus het is democratie ten top wat hier gebeurt. Ik zal in beide Kamers van dit parlement meerderheden moeten vinden en dat realiseer ik me elke dag.

In de hoorzitting heeft de Kamer allerlei partijen gesproken en wij hebben dat bij het departement natuurlijk ook meegekregen. Bij de onderwerpen waarover vragen zijn gesteld hebben wij ook gezien waar de Kamer een aantal nuances heeft geplaast. Behalve over de preventie, de reclame en werving voor kansspelen zal ik een aantal opmerkingen maken over en nadere toelichting geven op de afdracht aan de goede doelen, de handhaving, de inrichting van de Ksa en de Europeesrechtelijke context. En uiteraard zal ik de vragen beantwoorden.

Wat betreft de preventie van kansspelverslaving hebben commissieleden al aangegeven dat het niet is uitgewerkt. Daaruit moet niet afgeleid

worden dat het kabinet dit niet belangrijk zou vinden, want dat is en blijft een van de drie pijlers van het kansspelbeleid. Daar kan geen misverstand over bestaan. Het is ook goed om vast te stellen dat bijna alle door de Kamer gehoorde deskundigen met mij en de Kamer van mening zijn dat het reguleren van kansspelen op internet noodzakelijk is. Daar ontkomt je niet aan. Een aantal commissieleden gaf aan dat dit vervolgens niet betekent dat er dan verregaand geliberaliseerd moet worden. Ik heb dat goed verstaan, ook met het oog op het zoeken naar die meerderheid. Het enkele gegeven dat we online gokken willen legaliseren betekent overigens niet dat in absolute zin de kansspelverslaving toeneemt. In het Verenigd Koninkrijk is bijvoorbeeld niet gebleken dat de verslavingsproblemen zijn toegenomen nadat er liberalisering heeft plaatsgevonden. De regulering van online gokken biedt wat ons betreft mogelijkheden en instrumenten om problematisch speelgedrag tegen te gaan. Commissieleden hebben gevraagd hoe we dat dan gaan doen en willen een meer concrete invulling. Het begrip verantwoord spelen moet daarbij centraal staan en er ligt wat dat betreft ook een belangrijke verantwoordelijkheid bij de aanbieder. Deze willen en kunnen we gaan vastleggen in de vergunningen die verleend worden. Laat er geen misverstand over bestaan dat ik vind dat de overheid regels over preventie van kansspelverslaving moet stellen in de wet en in de vergunningvoorwaarden. In de afgelopen periode is dat niet gebeurd, maar dat zullen we in de toekomst dus nadrukkelijk wel gaan doen. De overheid, en in dit concrete geval in mijn visie de Ksa, zou dus streng toezicht moeten houden op de naleving van de regels en voorwaarden en zorgen voor een adequate zorgverlening. Een aantal Kamerleden heeft gevraagd wat dat nu allemaal waard is en ik noem dat nu meteen maar even inzake die adequate zorgverlening en preventie, speciaal op het terrein van kansspelen. Wij hebben geconstateerd dat in de begroting van VWS een aantal grote bezuinigingen is opgenomen ten aanzien van de preventie met betrekking tot gokverslaving. Als ik dit uitspreek, en dat doe ik vandaag, betekent dat ook als we met het kansspelbeleid aan de gang gaan dat we de zorgverlening met betrekking tot gokverslaving wel goed moeten coördineren bij het beleid dat we gaan uitzetten. Dat betekent dat ik dat niet allemaal, om het zo te zeggen, over de schutting kan gooien bij de collega van VWS, maar dat ik meer moet doen dan alleen met haar praten. Ik zal ook af en toe het voortouw moeten nemen. Als de Kamer van mening is dat het kabinet daar gaten laat vallen, moet ook ik aanspreekbaar zijn op hoe ik met dat zorgaanbod omga inzake gokverslaving. Je zou ook nog kunnen denken: dat zijn mooie woorden van de staatssecretaris, maar als hij er geen geld bij doet, wat levert het dan op? Ik ga bij de inrichting van de Ksa bekijken of de opzet van een fonds, zoals door sommige sprekers hier is geopperd, mogelijk is. Tegelijkertijd merk ik wel op dat wij de aanbieders al laten meebetalen aan de inrichting van de Ksa. Dat staat ook in het wetsvoorstel. Als wij nu meer financiële offers vragen moeten we goed bekijken of dat mogelijk is.

Het moet helder zijn dat aanbieders ervoor moeten zorgen dat ze altijd aan de door de vergunningverlener gestelde voorwaarden moeten voldoen. Aanbieders hebben dus ook de zorgplicht en de taak om spelers die over die grens gaan tegen zichzelf te beschermen. Dat gaan we in de vergunningvoorwaarden opnemen. Voor spelers geldt dat zij er in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor zijn dat zij niet langer of meer spelen dan goed voor hen is. Men heeft dus een eigen verantwoordelijkheid bij het gebruikmaken van de mogelijkheden en die blijft, maar het is niet zo dat de aanbieders ontslaat van elke verantwoordelijkheid.

Wat levert dat nu concreet op ten aanzien van eisen die in vergunningen worden gesteld? Leeftijdbeperking, waarop wordt gecontroleerd door middel van registratie en identificatie, en het gebruik van een in Nederland geregistreerde spelerzekerings- of creditcard. Dat willen we concreet gaan doen en daaraan koppelen. Aanbieders moeten bij de

eerste inschrijving van een speler een risicoprofiel maken en moeten spelers de mogelijkheid bieden om bijvoorbeeld speellimieten in te stellen, of een maximaal budget of maximaal verlies. Aanbieders krijgen ook de verplichting om spelers actief te wijzen op de mogelijkheid om zichzelf voor een bepaalde tijdsperiode uit te sluiten van het spelen op internet. In het buitenland zijn daar ervaringen mee en dat zouden we hier ook kunnen invoeren. Het personeel van aanbieders zal verplicht worden om opleidingen te volgen die hen helpen bij risicovol spelgedrag spelers te wijzen op de beschikbare preventie-instrumenten of door te verwijzen naar professionele hulp.

Inzake de Ksa hebben verschillende fracties terecht zorgen over de privacykant van het verhaal. De Ksa zal een centraal register moeten bijhouden met daarin niet alleen zelfuitsluitingen bij outline aanbieders, maar ook de vrijwillige bezoekbeperkingen bij bijvoorbeeld Holland Casino en de speelhallen. Wij denken dat wij zo een sluitend systeem kunnen krijgen om kansspelerverlating tegen te gaan.

Het moet voor de speler volstrekt transparant zijn wat zijn of haar spelgedrag is en hoeveel tijd en geld er is besteed. Ook moet informatie over kansspelerverlating en preventie duidelijk zichtbaar zijn op de site van de aanbieder, maar ook in de lokaliteiten waar die speelmogelijkheden worden aangeboden. De reclamemogelijkheden zullen ook aan strikte voorwaarden onderworpen worden.

Ondanks adequate verslavingszorg zullen er altijd spelers zijn die toch verslaafd raken. Daarvoor moet verslavingszorg beschikbaar zijn en ik loop daar nadrukkelijk niet voor weg. Ik constateer dat er bezuinigingen zijn bij VWS maar ik realiseer mij heel wel dat je, als je overgaat tot het uitbreiden, openstellen en reguleren van de markt, daar ook meer aandacht aan zult moeten besteden. Ik zeg toe dat ik nog voor de zomer een pakket met maatregelen met de verslavingszorginstellingen zal bespreken. Om te kunnen vaststellen of dat pakket voldoende is wordt nu op mijn verzoek een 1-meting gedaan naar de aard en omvang van de kansspelerverlating in Nederland. Deze meting zal dienen als basis voor een vierjaarlijkse monitor om de ontwikkelingen in de aard en omvang goed in beeld te kunnen houden. Voor die monitor zou een andere termijn afgesproken kunnen worden omdat bij uitbreiding van de markt er zeker in het begin behoefte zou kunnen zijn aan het scherper in de gaten houden van de ontwikkelingen.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Het doet mij deugd dat de staatssecretaris al meer aandacht heeft voor de preventie en daar een aantal zaken bij noemt, waaronder enkele interessante. Hij zegt dat liberalisering niet tot meer verlating hoeft te leiden. Kunnen wij hier dan ook met de staatssecretaris afspreken dat hij, als zijn beleid straks wel tot meer verlatingen leidt, daar maatregelen op gaat nemen en zijn beleid eventueel terugschroeft?

De staatssecretaris zegt te willen kijken naar een eventueel fonds. Is het mogelijk daarin wat punten mee te nemen naar VWS? Kan hij mij garanderen dat als dat fonds er om wat voor reden dan ook niet komt, er op een andere manier bekeken wordt hoe er middelen naar VWS kunnen gaan? We kunnen het probleem toch niet neerleggen bij de zorginstellingen als het kabinetsbeleid straks voor meer verlatingen zorgt?

Ik noem het centraal register. Ik heb heel duidelijk gevraagd of daar toch zeker geen DigiD voor ingezet gaat worden en daarover wil ik een heldere uitspraak van de staatssecretaris. Zo ook over hoe hij binnen dat centraal register de privacy gaat waarborgen. Wie kan daar in en wie niet? Er moeten straks niet allerlei gegevens van mensen op straat komen liggen.

Staatssecretaris **Teeven**: Inzake dat laatste heb ik in de eerste termijn al aangegeven dat je uiteraard wel met doelbinding moet werken. Als je informatie in dat centraal register gaat opnemen met betrekking tot het

tegangaan van verslaving is het ook de bedoeling dat het voor dat doel in dat register komt. We hebben de brief inzake privacybeleid van 29 april jl. al wel in de Eerste Kamer maar nog niet in de Tweede Kamer besproken, maar we hebben al heel duidelijk laten weten dat het kabinet vast wil houden aan doelbinding en die alleen in zeer uitzonderlijke situaties willen doorbreken. Dat is het uitgangspunt van het kabinet. De inrichting van het register van de Ksa zal daar dan ook nadrukkelijk aan moeten voldoen. Tegelijkertijd moet het wel efficiënt kunnen zijn. Het blijft altijd een afweging: wat wissel je nu uit aan informatie die van verschillende aanbieders komt en in dat systeem gaat? Wat koppel je eventueel terug vanuit dat register en wat niet? Dat zal onderwerp zijn van aandacht. We hebben zoals de heer Bontes al zei nu te maken met 40 000 verslaafden en ongeveer 80 000 probleemspelers. Als we stijgingen zien zal dat uiteraard weer moeten leiden tot aanpassing van het beleid. Dat betekent dan dat het beleid dat we gekozen hebben niet goed wordt uitgevoerd, of dat het zal moeten leiden tot andere maatregelen. Dat wil niet zeggen dat we maar afwachten; op dit moment hebben we een uitgangssituatie zoals ik die noemde. Misschien zijn er nog wel veel meer probleemspelers, want met betrekking tot internet hebben we daar met ons allen totaal geen idee van.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Ik vraag nogmaals om een toezegging dat DigiD in dezen niet gebruikt zal worden. Ik wil dat echt van de staatssecretaris horen. Hij zegt dat er natuurlijk aanpassingen komen en dat bekeken wordt wat er gedaan kan worden. Waar denkt de staatssecretaris dan aan? Volgens mij is de enige mogelijkheid het aanbod niet verder te vergroten en het heel restrictief te maken. Gaat de staatssecretaris het aanbod dan ook werkelijk terugdraaien?

Staatssecretaris **Teeven**: Ik zeg mevrouw Schouten toe dat er geen gebruik zal worden gemaakt van DigiD. Wat betreft het aanbod: wij praten nu over nieuw beleid. Er is een bepaald uitgangspunt met 40 000 verslaafden en 80 000 probleemspelers. We hebben geen idee wat illegaal gokken op internet op dit moment oplevert aan probleemspelers. Daar kunnen we eigenlijk geen schatting van maken. Het zal ongetwijfeld zo zijn dat wanneer een aantal zaken gereguleerd wordt je daar meer zicht op krijgt. Het kan dan ook zo zijn dat je probleemspelers die je nu totaal niet kent straks wel in zicht krijgt. Het gaat mij te ver om nu al toe te zeggen dat beleid dat nog in gang gezet moet worden straks eventueel weer wordt teruggedraaid. Ik ben bereid het te monitoren en aanvullende maatregelen te nemen, en dat is het nu even.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): De staatssecretaris zei wat saai en degelijker te zullen antwoorden en dat doet hij ook wel, maar ik blijf het een beetje vaag vinden. Ik hoor steeds dat we dit wel aan de branche gaan voorleggen en dat we gaan kijken of we over dat afspraken kunnen maken, ik hoor over vrijwillige bezoekbeperking ... Als de staatssecretaris de preventie en de verslavingsaanpak serieus neemt begint hij bij de preventie. Wil hij een speellimiet, internetsloten, beïnvloeding van de speelsnelheid vastleggen? Je kunt het wel overlaten aan de branche en zeggen dat die zijn goede wil wil tonen, en als het mislukt en het aantal gokverslaafden toeneemt zeggen: dat zien we dan wel weer. Maar dan is het te laat. Het is een ingewikkeld spel met een hoge inzet. Je moet geen gokjes wagen en maar zien hoe het afloopt met de gokverslaving. Ik vind dat niet aanvaardbaar en ik wil daarover helderder antwoorden van de staatssecretaris. Hij ziet ook wel dat het nog niet gedaan is met dit wetsvoorstel. Er zullen nog wel wat pittige toezeggingen moeten komen, juist op deze punten, wil een meerderheid van de Kamer hem steunen.

Staatssecretaris **Teeven**: Ik ben zeer wel bereid om toezeggingen te doen. Ik heb ook een aantal punten genoemd waaraan gedacht wordt omtrent het opnemen daarvan in het voorstel. We moeten de discussie in de eerste termijn niet gaan overdoen. Ik heb heel wel verstaan wat de Kamer daarover gezegd heeft en dat betekent dat we nu gaan beginnen met de uitwerking van deze plannen. Je gaat natuurlijk geen plannen uitwerken als je geen idee hebt wat de Kamer ervan vindt. Ik heb een heel duidelijk idee en ik heb een aantal maatregelen waar ik aan denk opgesomd. Ik zou nog wel twaalf maatregelen kunnen noemen in de sfeer van preventie. Uiteraard blijf ik bij de uitwerking in gesprek met de sector, de Kamer en de verslavingsinstellingen over hoe dat allemaal concreet vorm moet krijgen. Ik wil niet vaag doen, ik noem een aantal heel concrete dingen die we willen gaan doen. Wij zien ook het probleem van de verslaving. Ik ben heel gemotiveerd om ermee door te gaan, maar ik zou bijna zeggen dat u niet het onmogelijke moet vragen, zelfs niet van deze staatssecretaris.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dat is op zich fijn, maar ik wil het volgende vragen. De staatssecretaris zegt dat hij met de verslavingszorg en de branche in gesprek gaat. Ik zou wel een overzicht willen krijgen van wat de verslavingszorg vraagt, wat de politiek vraagt en wat er geboden wordt. Wat staat er tegenover en wat is daarvoor nodig? Want het kan best zijn de branche veel minder aanbiedt dan wij willen of dan de verslavingszorg wil. Daarin wil ik een helder inzicht. Kan de staatssecretaris mij dat toezeggen?

Inzake de opbrengsten van het fonds zegt de staatssecretaris dat hij dat meeneemt, maar dat is niet genoeg. De Kamer wil gewoon helderheid over hoe een aantal zaken gefinancierd gaat worden. We kunnen hier een beetje gekke Gerritje gaan spelen, maar we weten allemaal dat er bij VWS het mes in gaat wat betreft preventie en zorg. De rekening moet wel ergens van betaald worden en ik vind niet dat de samenleving dat moet doen op het moment dat wij het gokken beter bereikbaar maken. Dat kan niet de bedoeling zijn ik vraag de staatssecretaris heel indringend of hij dat met mij eens is.

Staatssecretaris **Teeven**: Ik had dat al tot uitdrukking gebracht. Ik zie de problemen die er zijn ook, ik ben zelf begonnen over VWS en de bezuinigingen die daar gaan komen. Ik ben zeer bereid daarover mee te denken. U hoort mij niet zeggen dat ik geen fonds wil, maar wel dat er door de sector al betaald wordt en dat wij dat allemaal in proportie moeten zien. Ik zie de belangen en ik heb goed geluisterd naar wat de Kamer daarover zegt. Bij de uitwerking van de plannen gaat de Kamer precies zien welke maatregelen we nemen op het gebied van preventie. Uiteraard is het dan aan u om te zeggen of dat voldoende is of niet. De suggestie van mevrouw Bouwmeester en van mevrouw Van Toorenburg om de Kamer goed mee te nemen heb ik mij heel goed in de oren geknoopt.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Ik ben er absoluut van overtuigd dat de staatssecretaris echt iets aan preventie wil doen en dat hij de goede intenties heeft. Zodra je de gokmarkt uitbreidt, komen er meer verslaafden. Dat is een feit waar zijn alle deskundigen het over eens zijn. Daar moet je dus slim mee omgaan. Als Kamerlid heb ik ook geleerd dat je iets moet vragen waarop je kunt teruggrijpen. Ik vraag nu voor de derde keer om een samenhangend beleid, op papier, met daarin alle preventie-maatregelen die echt genomen gaan worden, in samenhang met een dekking. Dit is een voorwaarde voor verdere stappen, want met alleen goede intenties kunnen wij niks. Wij kunnen dan niks controleren. Het woord van de staatssecretaris, ook wat betreft misleidende reclames, is: achteraf. Ons woord is: vooraf. Als de staatssecretaris dit kan toezeggen heeft hij de vrije hand en alle rust en ruimte om met iedereen om tafel te gaan. Nogmaals geef ik aan dat ons doel het voorkomen van verslaving is.

De staatssecretaris zei zojuist weer dat de sector al zo veel betaalt en dat is ook zo. De staatssecretaris heeft echter een nieuw voorstel en moet gewoon zorgen voor een dekking.

Staatssecretaris **Teeven**: Ik vat deze vraag constructief op. Ik ben er zeer toe bereid de Kamer op de hoogte te houden van alle stappen die ik zet. Als ik weer een stapje verder ben, ben ik ook zeer bereid de Kamer weer een brief te sturen met daarin wat de concrete plannen zijn op het gebied van het tegengaan van verslaving, preventie, het tegengaan van misleidende reclame etc. De dekking zal ik in het kabinet bespreken. Als het nodig is moet er dekking komen en die zal ik dan waarschijnlijk ook zelf moeten vinden. De Kamer kan er echt van uitgaan dat de boodschap wat dit betreft volstrekt helder is en dat wij daar stap voor stap mee doorgaan.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Wanneer kan de Kamer een brief verwachten met daarin de voorstellen, inclusief dekking? Ik hoop niet dat de staatssecretaris ons dwingt een motie in te dienen.

Staatssecretaris **Teeven**: Als dit debat wordt afgesloten hoop ik dat ik deze commissie heb overtuigd. Als dat niet zo is moet ik afwachten of er moties ingediend worden, maar ik heb al gezegd dat voor de zomer een aantal zaken nader zal zijn uitgewerkt. Er komt dan dus een brief van mij inzake de preventiemaatregelen.

Ik hoor mevrouw Van Gent zeggen dat geld «een dingetje» is. Zonder geld is er niets, dat zal altijd een probleem zijn. Ik moet daarover dan ook in gesprek gaan met de sector en ik zal daar een beetje inventief mee moeten omgaan. Als de overheid iets niet kan betalen wil dat nog niet zeggen dat iets niet op tafel komt. Dat is een andere discussie. We gaan eraan werken.

De heer **Van der Staaij** (SGP): De staatssecretaris zegt dat er een brief over het preventiebeleid komt, van zowel VWS als Justitie, waarin een concrete uitwerking gegeven wordt. Ik probeer mee te denken. Mijn fractie vindt het beter om al een stap verder te zijn en concreet te weten wat er gaat gebeuren en hoe dat gefinancierd wordt als er een brief komt. Dat mag dan ook na de zomer worden, maar wel voor de begrotingsbehandeling. Dat is beter dan nu binnen een paar weken wat dingen op papier te krijgen die allemaal nog vervolgd worden. Misschien kunnen we de staatssecretaris iets meer tijd gunnen om verder te komen met de uitwerking van de preventieplannen. We moeten wel voor de begrotingsbehandelingen weten waar we aan toe zijn.

Staatssecretaris **Teeven**: Ik denk dat het goed is om af te spreken dat ik de Kamer ergens aan het begin van de zomer bericht. Dat zal waarschijnlijk in het reces zijn.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Wij luisteren heel goed naar de staatssecretaris, want wij vinden het heel erg belangrijk dat wij stap voor stap worden meegenomen. Daarom hebben wij daar zo op gehamerd. Wij begrijpen nu dat wij dat in ieder geval binnen hebben ten aanzien van het preventiebeleid. Ik wil het nog wat scherper stellen. Wij hebben aangegeven het wat breder te willen zien, dus niet alleen gericht op zuiver het verslavingspreventiebeleid. Hoe zouden die vergunningen er bijvoorbeeld uit kunnen zien, ook wat betreft die misleidende reclame? Kan de staatssecretaris iets specifieker aangeven wanneer wij zicht krijgen op de plannen die hij heeft, in wat bredere zin dus, zodat we daarover kunnen debatteren?

Staatssecretaris **Teeven**: Ik zal wat opmerkingen maken over werving en reclame, dat sluit hier goed op aan.

De **voorzitter**: Er zijn nog een paar vragen.

Mevrouw **Berndsen** (D66): Mijn vraag gaat over privacy in relatie tot het centrale register. Het verheugt mij dat wij inzake privacybescherming een bondgenoot hebben gekregen in de persoon van mevrouw Schouten. Ik vraag de staatssecretaris of ik ervan mag uitgaan dat ook het College bescherming persoonsgegevens (CBP) gevraagd zal worden om hiernaar te kijken.

Staatssecretaris **Teeven**: Die toezegging kan ik ruimhartig doen, want ik heb al met de Eerste Kamer gedeeld dat we dat voortaan bij het opstarten van dit soort systemen meteen in het eerste stadium gaan doen. Dat is de les die we geleerd hebben bij het elektronisch patiëntendossier (epd). We willen wat dat betreft niet nog eens belastinggeld verspillen, dat is zonde.

Mevrouw **Kooiman** (SP): Als je de markt voor gokken opengooit stimuleer je ook gokverslaving. Dat is gewoon een-op-een. De beste preventie is natuurlijk de markt te laten zoals die is, want daardoor zal gokverslaving niet toenemen. Maar het ziet er naar uit dat er toch stappen genomen gaan worden. Als we dan toch gaan reguleren is het voor ons heel erg belangrijk dat er wat betreft preventie genoeg behandelplekken zijn maar ook dat er aan voorlichting gedaan wordt. Vooral jongeren zijn gevoelig voor verslaving, juist op internet. Die zullen we moeten bereiken. Wil de staatssecretaris toezeggen daar ook naar te kijken? Ook de dekking is voor ons zeer belangrijk.

Staatssecretaris **Teeven**: Uiteraard gaan we aan voorlichting doen, daar heb ik al het een en ander over gezegd. Daarbij speelt wel de kwestie van de privacy; als je constateert dat bepaalde mensen veel op internet gokken kun je wel waarschuwingen geven, maar dan komt natuurlijk de vraag wat daarop het vervolg moet zijn. Dan kom je bij de discussie over hoe open en vrij het internet moet zijn en alles wat daarmee samenhangt. Wij zullen de voorlichting goed in de gaten houden. Ook de Ksa heeft een rol in het nadrukkelijk meenemen daarvan. Ik zeg in de richting van mevrouw Van Toorenburg dat wij dat ook zullen meenemen in de vergunningen. Bij het verlenen van vergunningen zal nadrukkelijk aan de orde gesteld worden dat er goede voorlichting aan spelers gegeven moet worden, zodat mensen geen problematische spelers worden.

Mevrouw **Kooiman** (SP): De staatssecretaris noemt de Ksa. In België heeft men dezelfde stap gemaakt als de staatssecretaris in Nederland wil maken. De Ksa heeft daar echter 45 fte, de staatssecretaris stelt voor ons land 10 fte voor. Dat is een behoorlijk verschil. Daarnaast houden zich in België nog 105 politiemensen met de handhaving bezig. Hoe ziet de staatssecretaris dat voor zich?

Staatssecretaris **Teeven**: We gaan het nu dan hebben over de handhaving; dat vind ik op zich prima. In de pers was er even een discussie dat het maar om vijf fte zou gaan. Ik heb toen in de eerste termijn aangegeven dat dit de prille opstartfase betrof. Ik denk dus aan meer fte's. Wat betreft de inzet van politiemensen bij de handhaving in België beantwoord ik meteen de vraag van de heer Bontes: strafrechtelijke handhaving kan aan de orde zijn, maar ik denk dat de Ksa in eerste instantie zal moeten inzetten op bestuurlijke handhaving. Er kunnen boetes gegeven worden en vergunningen kunnen ingetrokken worden. Strafrechtelijke handhaving is wat mij betreft een ultieme remedie. Dat is strafrecht altijd en dat moeten we dus niet uitsluiten. Ik denk dat er voor handhaving van de kansspelwetgeving veel instrumenten bestaan die effectiever zijn en die gaan we meenemen bij het vergunningenbeleid.

Voorzitter. Ik kom bij de aard en de indringendheid van reclameboodschappen. Dat leidt inderdaad niet zelden tot irritatie bij en tot misleiding van consumenten. We kennen de voorbeelden allemaal. We moeten ons echter wel realiseren dat het onontkoombaar is dat vergunninghouders reclame maken. Zij moeten hun aanbod onder de aandacht van het publiek kunnen brengen. Het gaat erom in welke vorm zij dat doen en hoe agressief, met welke tussenpozen en waar zij rekening mee houden. In de praktijk is gebleken dat marketeers inderdaad weleens iets te creatief te werk gaan; laten we het zo maar omschrijven. Tot nu toe hebben we die reclame-uitingen gereguleerd via de weg van zelfregulering. Dat is niet zo bevredigend geweest en daar heeft de Kamer ook over gesproken met de RCC. Er zijn op dit moment niet veel mogelijkheden tot interventie bij vergunninghouders; wij willen dat die er in de toekomst wel zijn. Middels een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) willen wij strikte regels gaan stellen met betrekking tot reclame en werving. Die regels beogen dan onder meer het tegengaan van misleidende reclame-uitingen. Dat kan momenteel niet, dus zitten we inderdaad achteraf te repareren. Een aantal Kamerleden hier heeft daar ook op gewezen. Straks kunnen we vooraf zeggen: als je in Nederland een vergunning wilt hebben voor een bepaald kansspel mag je reclame maken, maar die moet aan de volgende voorwaarden voldoen. Daarbij moet wel onderscheid gemaakt worden tussen verschillende soorten kansspelen; een aantal Kamerleden heeft daar aandacht voor gevraagd. Zoals u weet zijn er kansspelen met een relatief lager verslavingsrisico en kansspelen met een hoog verslavingsrisico. Overigens moet ook daarbij rekening gehouden worden met de horizontale consistentie. Het is heel goed voorstelbaar dat wij bij de kansspelen met een hoog verslavingsrisico de voorwaarden aanscherpen.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Wij hebben aangegeven dat wij ten aanzien van het vergunningenbeleid echt de vinger aan de pols willen houden. Kan de staatssecretaris ons toezeggen dat een AMvB die hij ontwerpt aan de Kamer wordt voorgehouden, zoals wij daarover kunnen meedenken?

Staatssecretaris **Teeven**: Gezien mijn eerdere toezegging aan mevrouw Bouwmeester is dat wel het minste dat ik zou kunnen doen, dus die toezegging doe ik. De Kamer kan er dan ook over meedenken. Overigens merk ik op dat er ook bij kansspelen met een laag verslavingsrisico vaak irritante reclame is. Verschillende fracties hebben daar in het verleden aandacht voor gevraagd. Bij die categorie is het dan ook niet helemaal zo dat in de vergunningsvoorwaarden geen bemerkingen zullen worden opgenomen over reclame. Het wetsvoorstel tot instelling van de Ksa zal ook de basis bieden voor de AMvB. Daarom wil ik eigenlijk zo graag beginnen met dat wetsvoorstel en het niet allemaal in één keer doen. De Ksa is in feite de autoriteit waarmee we gaan beginnen. Het zal daarbij ook gaan over de voorwaarden en hoe we dat stelsel gaan inrichten, dus het is van vrij groot belang dat we niet al te lang meer wachten met het bespreken van dat wetsvoorstel in de Kamer.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Als wij uiteindelijk gaan zien hoe de staatssecretaris het vergunningenbeleid wil hebben, hoe kunnen wij dan nu een wet behandelen die moet toezien op de vergunningen? Dat is voor mij echt iets te vaag. Wij moeten eerst scherp hebben hoe het vergunningenbeleid eruit gaat zien en daarna kunnen wij aangeven of wij het aan deze organisatie toevertrouwen om dat verder te behandelen. Anders heb je toch een soort vaagheid in handen?

Staatssecretaris **Teeven**: Het is mij uit de inbreng van mevrouw Van Toorenburg volstrekt duidelijk geworden waar een aantal pijnpunten zit bij een meerderheid van de Kamer. We zullen dus inzake de preventie en de

afdracht aan goede doelen nog iets meer scherpte moeten aanbrengen in de plannen en dat zal ik ook doen. Een aantal dingen heb ik al genoemd met betrekking tot de preventie en de reclame, maar dat speelt ook nog met betrekking tot de goede doelen. We moeten proberen om de AMvB en het conceptwetsvoorstel dat er komt in één keer aan te bieden, zodat de Kamer een totaalpakket heeft.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Ik dank de staatssecretaris voor zijn toezeggingen. Als de AMvB inzake reclamebeperking heel goed is, kunnen wij ons conceptamendement intrekken. Ik heb nog een vraag over de vergunningvoorwaarden. In de bestaande reclamevoorwaarden staat al dat reclame niet misleidend mag zijn en toch gebeurt het al jarenlang. Wij proberen we het als Kamer al jarenlang aan te pakken, maar het gaan gewoon maar door. Ik vraag de staatssecretaris dus wat hij nu anders of extra gaat doen zodat het echt een halt kan worden toeroepen.

Staatssecretaris **Teeven**: Dat hebben we al besproken. De Ksa kan boetes gaan opleggen bij overtreding van de vergunningvoorwaarden. Dat is iets dat we op dit moment niet kunnen. Bestuurlijke boetes kunnen natuurlijk heel effectief zijn. Er hoeft niet ogenblikkelijk te worden overgegaan tot intrekking van de totale vergunning, er kan eerst een overtredingsboete opgelegd worden en dan een nog zwaardere. Er kan ook gewerkt worden met recidive. Dat is bij bestuurlijke handhaving niet onmogelijk. Ik heb die Ksa daarom ook nodig om daadwerkelijk te kunnen gaan handhaven. Daarom hoop ik dat dat wij dit wetsvoorstel binnen afzienbare tijd kunnen behandelen.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): De PvdA ziet het belang van de Ksa in en volgens mij ziet iedereen dat in. De gevraagde snelle behandeling parkeer ik even. Het gaat erom dat reclame niet misleidend mag zijn. Dat gebeurt nu wel en het gebeurt al jaren. Daar moet dus iets aan gedaan worden. De staatssecretaris zegt dat hij hoopt dat ze het met behulp van de Ksa en een boete achteraf niet meer doen. Ik sta voor de consument, voor het tegengaan van misleiding en verslaving. Dat betekent dus: voorkomen. Dat betekent dus: aan de voorkant. Als je aan de achterkant een boete uitdeelt is de consument toch gewoon de sjaak. Die is er ingetuind, die is zijn geld kwijt, die is misleid en die baalt. We moeten dus proberen om het vooraf tegen te gaan. Wat gaat de staatssecretaris doen om vooraf misleidende reclame te voorkomen?

Staatssecretaris **Teeven**: Elke kansspelaanbieder in Nederland weet dat op een gegeven moment de lopende vergunningen verlengd moeten worden. Veel van die vergunningen zullen verlengd moeten worden per 31 december 2014. Mevrouw Bouwmeester zegt terecht dat het nu ook al verboden is om in reclame te misleiden, maar elke huidige en toekomstige aanbieder zal zich heel goed realiseren dat de overheid juist daar hardere sancties op gaat nemen. Het heeft ook een preventief effect. Ik begrijp heel goed wat daarover hier gezegd wordt. We zullen ook heel scherp moeten gaan aangeven wat wij nou misleidende reclame vinden, wat wij als overheid heel specifiek wel en niet willen. Inzake de afdracht aan goede doelen heb ik begrepen dat daarover soms misverstanden bestaan, zoals dat het voor het kabinet niet een belangrijk punt zou zijn. Wij vinden dat wel belangrijk. Het is een groot goed. Tegen mevrouw Van Gent zeg ik: als bepaalde goededoelenorganisaties handelen in strijd met de openbare orde, dan kan dat een reden zijn om te bekijken of afdrachten aan zo'n organisatie wel moeten plaatsvinden. Wat mij betreft is dat het dan ook; ik zeg dit in de richting van de heer Bontes. Of de bestedingen door een goed doel wel of niet helemaal in lijn zijn met het kabinetsbeleid kan natuurlijk nooit de inzet zijn van de beoordeling of dat doel wel goed is. Daar kan geen misverstand over bestaan.

Ik begrijp dat bij de loterijen verschil van inzicht is tussen de huidige aanbieders en de vertegenwoordigers van nieuwe aanbieders. Ik heb ook wel begrip voor de zorgen van de vertegenwoordigers van de goededoelenorganisaties; zij vrezen dat de toetreding van nieuwe aanbieders consequenties zou kunnen hebben voor de afdracht. De afdracht aan goede doelen is op zich geen beleidsdoelstelling, maar het is wel een heel positief neveneffect. Laten we dat met z'n allen gewoon vaststellen. Of het nu gaat om een afdracht ten behoeve van cultuur of van sport; het zijn allemaal doelen die heel zinvol zijn. Ook is het Europeesrechtelijk toegestaan om dat te doen. Dat er afdrachten aan goede doelen plaatsvinden kan ook in de vergunningen die wij gaan verlenen worden opgenomen.

Overigens denk ik dat de vrees dat de invoering van een vergunningstelsel voor online kansspelen leidt tot teruglopende inkomsten bij de huidige loterijen ongegrond is. Wij moeten bedenken dat er bijvoorbeeld weinig tot geen substitutie-effect is tussen offline loterijen en online kansspelen. Dat blijkt ook uit onderzoek. Beide producten bedienen volstrekt verschillende doelgroepen. Online poker- of casinoaanbod zal wat ons betreft niet gauw een loterijproduct vervangen. Natuurlijk kan het wel gebeuren dat verschillende loterijproducten de totale omzet beïnvloeden, maar online pokeren bijvoorbeeld zal geen invloed hebben op de omzet van loterijen. Ik wijs erop dat omzetcijfers in een andere richting wijzen. Ondanks een enorme toename van de vraag naar online kansspelen hebben loterijen de afgelopen jaren toch nog een heel forse omzetgroei kunnen realiseren. Dat blijkt ook uit het jaarverslag van het College van toezicht op de kansspelen dat ik naar de Kamer heb gestuurd. Een derde argument is dat cijfers uit andere lidstaten aantonen dat opening van de online markt niet geleid heeft tot een daling van de omzet van offline loterijen. De totale omzet van loterijen in andere lidstaten is na de introductie van een vergunningstelsel voor online kansspelen nog steeds gestegen. Het is goed om dat even op te merken, daar bij de hoorzitting ook andere geluiden daarover vernomen zijn. Die weerspreek ik.

Mevrouw **Kooiman** (SP): Ik deel de zorgen met de goededoelenloterij. Die draagt van elke euro de helft weer af aan de maatschappij, aan de Staat. Daar hebben we wat aan. Loterijen op internet dragen maar 0,7 cent af. Wat gaat de staatssecretaris daar concreet tegen ondernemen?

Staatssecretaris **Teeven**: Uiteraard gaan we bij het verlenen van vergunningen bezien of er percentages moeten worden opgenomen met betrekking tot de afdracht aan de goede doelen. Maar je zou je ook kunnen voorstellen dat er een systeem komt waarbij vergunning geveild worden. In dat geval wordt er dus bij een eerste moment dat de vergunning wordt verleend al een bedrag verdisconteerd dat andere kansspelaanbieders periodiek afdragen. Daarin kun je dus ook een verschil maken.

Mevrouw **Kooiman** (SP): Is de staatssecretaris dan ook bereid om de online aanbieders ook de helft te laten afdragen? En hoe voorkomt de staatssecretaris dat mensen zien dat er op internet, bij de illegale aanbieder, veel meer winst te halen is omdat zij die afdracht niet betalen? Hoe gaat de staatssecretaris ervoor zorgen dat Nederlandse burgers geen geld betalen aan online gokaanbieders in het buitenland?

Staatssecretaris **Teeven**: De laatste vraag betreft natuurlijk de handhaving. De vraag is gesteld of een vergunninghouder in Nederland gevestigd moet zijn. Die eis kan alleen gesteld worden in Europees verband. Zo kan ervoor gezorgd worden dat aanbieders een vast aanspreekpunt hier in het land hebben. Dat betekent ook dat bij het

verlengen van de vergunningen eisen gesteld kunnen worden met betrekking tot de bereikbaarheid van een vergunninghouder en de wijze waarop die kan worden aangesproken etc.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik wil graag helderheid over waar het hier om gaat: als je nieuwe spelers op de markt toelaat moet er wel een gelijk speelveld zijn. Ze moeten elkaar niet onderling een beetje kapot concurreren. Naast preventie en de goede hulpverlening bij gokverslaving vind ik het interessant als de opbrengsten van het gokken naar doelen gaat waar wij enthousiast van worden. Ik wil dus niet dat straks de goededoelenopbrengsten teruglopen omdat anderen veel minder hoeven af te dragen. Gaat de staatssecretaris ook uit van dat gelijke speelveld? Inzake de EC en het Groenboek dat vandaag op de agenda staat wijs ik erop dat ook Europa een aantal vragen stelt over consistentie, fiscaalrechtelijke consequenties en handhaving. Dat zijn natuurlijk ook zaken waar de staatssecretaris op moet terugkomen.

Staatssecretaris **Teeven**: Het lijkt geen twijfel dat ik ook een groot voorstander ben van een gelijk speelveld. Dat betekent dus ook dat er geen monopolies in stand gehouden moet worden, ook niet verkapt. Dat is namelijk precies wat Europa ons niet toestaat. Bij sommige aanbieders op de kansspelmarkt bestaat nog wel het idee dat het systeem dat we nu hebben wel zo kan blijven en dat wij een vorm van verkapte monopolie in stand kunnen houden. Dat gaat dus niet. Tegelijkertijd is het de vraag hoe je met betrekking tot prijzenloterijen en goededoelenloterijen precies een gelijk speelveld kunt krijgen.

Ik ben het volstrekt eens met mevrouw Van Gent dat het niet zo kan zijn straks vergunningen zouden worden verleend aan buitenlandse aanbieders, die zich helemaal niet aan dezelfde eisen hoeven te houden als wij tot nu toe in het binnenland altijd gehanteerd hebben. Het moet heel transparant zijn; een gelijk speelveld betekent transparantie. Dat betekent soms dat de huidige aanbieders in Nederlandse markt een voorsprong hebben. Die hebben al naamsbekendheid en zo. Het kan echter ook betekenen dat buitenlandse aanbieders een voorsprong hebben; dat mag niet oneigenlijk zijn. Afdracht aan goede doelen is daar een heel goed voorbeeld van. Er is ook weleens discussie over de vraag of we nu een verschillend tarief voor kansspelbelasting gaan hanteren ten aanzien van buitenlandse of binnenlandse aanbieder. Dat gaan we dus niet doen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Dat zou ik ook een slecht plan vinden. Inzake die Europese dimensie kun je nog wel degelijk nationaal een aantal regels stellen. Dat wordt ook in het Groenboek aangegeven: als er dwingende redenen zijn van het algemeen belang, zoals de bescherming van de consument of het vermijden van maatschappelijke problemen in het algemeen. Dat is best ruim omschreven. Er is dus zowel ruimte voor een geliberaliseerde aanpak als voor een soort gepraktiseerde overheidsmonopolie. Ik wil meer informatie over hoe daarmee om te gaan. Het is echt niet zo dat je alles maar hoeft toe te laten, je kunt er wel degelijk regels aan stellen. In de uiteindelijke afweging moet hoe je het maatschappelijk belang definieert en wat voor eisen je stelt aan nieuwe aanbieders op de markt een rol spelen.

Staatssecretaris **Teeven**: Mevrouw Van Gent heeft er gelijk in dat je regels mag stellen en dat dat best wel ruim kan. Maar wat je wel moet doen is transparant gunnen, dat is een vereiste. Daar hebben wij in het verleden fouten bij gemaakt, laten we dat gewoon vaststellen. Je kunt niet sommige aanbieders een voorkeursbehandeling geven. Je mag dus best nieuwe aanbieders dezelfde regels opleggen als de oude aanbieders, maar wat je niet mag doen is niet transparant gunnen. Het alternatief is

een heel andere weg, namelijk volstrekte overheidsmonopolie, en die wil dit kabinet niet. Dat is voor ons een onbegaanbare weg. Overigens is een overheidsmonopolie iets anders dan wat we nu hebben, bij zo'n monopolie is alles in staatshanden, met staatstoezicht. Dat willen wij dus niet.

De heer **Bontes** (PVV): Ik kom terug op de vestigingsplaats. Ik heb hier het rapport van De Brauw Blackstone & Westbroek en daar staat in: ten eerste kan een buitenlandse aanbieder van online kansspelen de eis gesteld worden dat men zich in Nederland vestigt, bijvoorbeeld door middel van een fiscaal vertegenwoordiger. Bedoelen wij hier nu hetzelfde mee of is het onwaar wat in het rapport staat?

Staatssecretaris **Teeven**: Je kunt een buitenlandse aanbieder niet opleggen dat hij zich hier statutair vestigt. Zoals ik al aangaf kun je wel opleggen dat er een vaste vertegenwoordiger is.

De heer **Bontes** (PVV): Dan bedoelen we hetzelfde. Mijn tweede vraag gaat over de goede doelen. In het verleden is er de situatie met ICCO geweest. Er zou ook een nieuwe situatie kunnen ontstaan waarbij de goededoelenloterij het bijvoorbeeld nodig vindt een aan Hamas gelieerde organisatie in Gaza te sponsoren. Hoe gaan wij voorkomen dat in de toekomst dat soort gekke dingen gaat gebeuren?

Staatssecretaris **Teeven**: Als er sponsoring plaatsvindt van een organisatie die op de lijst van terreurorganisaties staat is dat in strijd met de openbare orde. Dat is op dit moment het kabinetsbeleid en dat zal in de toekomst ook zo zijn.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Wij begrijpen goed dat de staatssecretaris nog naar de Kamer komt, ook met een analyse van wat de mogelijkheden zijn ten aanzien van de vergunning. Kan hij dan echt heel uitvoerig ingaan op het eventueel veilen van vergunningen? Wij krijgen daar namelijk een wel heel onrustig gevoel over. Wij hebben daar niet zulke goede ervaringen mee. Ik ben ook heel bang dat alleen heel vermogende en misschien juist wel buitenlandse aanbieders daar glimlachend aan meedoen en dat de in Nederland gevestigde, op dit moment zeer goed functionerende en veel afdragende aanbieders het onderspit delven. Dan heb ik nog liever het plan dat de staatssecretaris afwijst, te weten alles in eigen hand hebben. Laten wij dus heel kritisch kijken naar wat de staatssecretaris van plan is. Wij hebben daar grote zorgen over, ook omdat wij hebben begrepen dat het heel goed kan zijn dat een aanbieder in eerste instantie aan alle vergunningen voldoet en uiteindelijk met de noorderzon vertrekt. Kan de staatssecretaris nog even op deze zorgen ingaan?

Staatssecretaris **Teeven**: Dat raakt eigenlijk een beetje aan de vraag waarmee we dit debat begonnen zijn: wil het kabinet nou zo veel mogelijk geld binnenhalen, of wil het kabinet de zaak ook in overeenstemming brengen met de Europeesrechtelijke regels en ook nog een beetje het algemeen belang in de gaten houden? Ik heb daarover gezegd dat het laatste het geval is, maar tegelijkertijd hebben we natuurlijk wel een doelstelling en die is dat er meer geld naar de sport gaat. In mijn brief van 19 maart heb ik een aantal mogelijkheden genoemd waardoor meer geld ten goede zou kunnen komen aan de sport. Een van de mogelijkheden betrof extra trekkingen van de Staatsloterij; een vijftiende en een zestiende trekking. Andere mogelijkheden waren een uitgebreidere weekloterij en het verlagen van het prijzengeld. Sommige van die mogelijkheden worden onmogelijkheden omdat deze rechtstreeks van invloed zou kunnen zijn op de begroting en niet acceptabel zijn voor de

minister van Financiën. Veilen kan dan natuurlijk een mogelijkheid zijn om de doelstelling extra geld voor sport te realiseren. Dat is dan de afweging; welke doelstellingen zijn voor welke partijen het hardst? Welke zijn voor het kabinet het hardst? In elk geval doe ik nu de toezegging dat ik de Kamer uitgebreid zal informeren over de problemen die er op dat vlak bestaan, alsook over de afwegingen die wij moeten maken. Ik zeg nogmaals dat het niet zo is dat we alleen maar bezig zijn met het binnenharken van geld, om het zo maar te zeggen. En dat blijft ook zo.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Laat duidelijk zijn dat wat het CDA betreft de goede doelen heilig zijn. Wij zullen ervoor moeten zorgen dat daar voldoende middelen binnenkomen, maar niet ten koste van alles. Wij zijn bang dat we alleen maar het kind met het badwater weggooien. Wij vragen de staatssecretaris toch wat dieper in te gaan op het onderdeel vestigingsplaatseisen in Nederland. De staatssecretaris zegt dat dat niet kan, maar in België gebeurt het wel. Wij krijgen toch wisselende signalen over wat de mogelijkheden daarin zijn. Wij hebben er echt geen behoefte aan dat aanbieders zich even soort van in Nederland vestigen en met de noorderzon vertrekken zodra hen dat uitkomt. Wij willen dat, als iemand zich misdraagt, we hem keihard op de grond kunnen aanpakken en dat we precies weten wie het is. Wij willen niet dat er uiteindelijk een soort schimmig internetsysteem is waar je nooit achter komt.

Staatssecretaris **Teeven**: Ik begrijp precies wat mevrouw Van Toorenburg zegt. Als we gaan handhaven moeten we in staat zijn – bestuursrechtelijk, maar in uitzonderingssituaties ook strafrechtelijk – iemand aan te spreken; we moeten hem kunnen vinden.

Tegelijkertijd geef ik wel aan dat de Belgen op dit moment twee heel concrete problemen hebben. Een betreft de vestigingsplaats. Daar zijn in Europeesrechtelijk verband opmerkingen over gemaakt. Het andere probleem is de koppeling die wordt gemaakt tussen de offline aanbieder en de online aanbieder. De Belgen hebben de voorwaarde gesteld dat een offline aanbieder van kansspelen ook online moet aanbieden. Die koppeling, het Belgisch model, is precies iets dat niet aan de Europeesrechtelijke maatstaven voldoet. Dat zijn zaken die in Europa schuren met wat mogelijk is en die kunnen aanleiding geven tot een inbreukprocedure door de EC.

Mevrouw **Schouten** (ChristenUnie): Ik hoor dat de staatssecretaris allerlei voorwaarden wil gaan verbinden aan de vergunningen. Aan de ene kant kan ik me dat voorstellen. Aan de andere kant vraag ik mij sterk af welke illegale internetaanbieder überhaupt voor die vergunning in aanmerking wil komen. Aan zo'n vergunning worden allerlei eisen gesteld, terwijl het tegelijkertijd mogelijk is om illegaal online aan te bieden. Als je daar een heel strikt systeem van wilt maken zul je heel actief de illegale aanbieders online moeten achterhalen en daartegen optreden. De Adviescommissie Kansspelen via internet heeft een aantal aardige suggesties gedaan hoe je dat zou kunnen doen. Nederlandse dienstverleners kan verboden worden nog langer mee te werken aan het onderhouden van contacten tussen illegale aanbieders en het Nederlands publiek, bijvoorbeeld via dataverkeer, betalingsverkeer en reclame. Is de staatssecretaris bereid om daar heel actief op te gaan inzetten?

Staatssecretaris **Teeven**: Er zijn op dit moment zeer zeker veel aanbieders van online kansspelen die heel graag legaal willen opereren op de Nederlandse markt. Een van de redenen waarom zij dat willen is dat dat er op enig moment vergunningen uitgegeven zullen worden. Dit betekent ook dat er consequent gehandhaafd gaat worden op aanbieders die geen vergunning hebben. Inzake dat handhaven ten opzichte van illegale aanbieders komt een aantal vragen aan de orde die ook mevrouw

Berndsen gesteld heeft, zoals hoe ver je gaat met betrekking tot inbreuk op het open internet. Dat heeft daarmee een rechtstreekse relatie. Een aantal stappen is gewoon te zetten, er werden voorbeelden gegeven als het blokkeren van betalingen bij illegale aanbieders. Er zijn natuurlijk ook nog wel stappen te zetten met betrekking tot het afsluiten van sites. Daar denken we nu nog niet aan. Zoals ik geschetst heb denken wij het via het betalen te doen, dat is weer een stap verder als je moet gaan handhaven op internet. Maar het bestaan van legale online aanbieders is wel rechtstreeks gekoppeld aan het handhaven inzake illegale aanbieders en aan de wijze hoe effectief je daarin bent als overheid. Een heel effectieve manier is zorgen dat er niet meer betaald kan worden voor dat soort spelletjes.

Voorzitter. Ik maak toch nog een enkele opmerking over de uitspraak van 23 maart jl. in de zaak Betfair. Over de houdbaarheid van het huidige vergunningstelsel bestaan wat misverstanden. De Raad van State heeft inderdaad gezegd dat je of een stelsel hebt waar een monopolie is, of een stelsel waar altijd transparant wordt gegund. Je mag voor een aantal zaken best uitzonderingen maken, zoals wanneer iets in strijd is met de openbare orde. Mevrouw Van Gent noemde een aantal voorbeelden. Maar het is niet zo dat het stelsel zoals we dat op dit moment kennen houdbaar is voor de toekomst. Daar moeten we dus echt wat anders mee.

De slagkracht en de omvang van de Ksa zal zo'n 30 fte's zijn. Ik reken daarbij de controles die Verispect doet op de speelautomatensector niet mee. Ik sluit niet uit dat bij een regulering van internetkansspelen nog een uitbreiding van dit aantal nodig is. België wordt genoemd met 50 fte, maar ik wilde een ander voorbeeld noemen en dat is Malta. Dat is een land dat op dit moment zo'n 400 vergunningen heeft afgegeven. De autoriteit heeft daar zo'n 55 mensen in dienst. Wat nog belangrijker is dan het aantal fte's is de kwaliteit. Het is heel belangrijk dat er een krachtdadig bestuur bij de Ksa komt dat autoriteit heeft in de sector en ervaring in aanverwante markten. Ook ervaring met bestuurlijke handhaving en strafrechtelijke handhaving is belangrijk. De medewerkers en het bestuur van de Ksa zullen op die relevante terreinen ervaring moeten hebben. Vanuit het departement zullen wij natuurlijk zelf de regie voeren wat betreft toezicht en handhaving. De medewerkers bij handhaving doen natuurlijk niet alles zelf. Men kan samenwerken met andere opsporingsdiensten zoals de belastingdienst en Verispect. Dat gebeurt op dit moment al, maar dat zal op een aantal onderdelen geïntensiveerd moeten worden. De uitwisseling van informatie tussen de Ksa en het bestand van die handhavingdiensten is natuurlijk ook onderwerp van aandacht. De Ksa zal beschikken over middelen als de bestuurlijke boete, de last onder bestuursdwang en de last onder dwangsom. Die instrumenten gaan veel verder dan de mogelijkheden die het college van toezicht op dit moment heeft. Het college heeft feitelijk op dit moment meer een adviesrol dan een echte toezichhoudende rol. Dat werd ook bij de hoorzitting naar voren gebracht. Als de Ksa vroeg in 2012 van start kan gaan, dan kan dit allemaal in de loop van 2012 verder worden voorbereid, in samenhang met de voorbereiding van die transparante vergunningverlening.

Over het internet heb ik al veel gezegd. Het gaat ook om de integriteit van de aanbieder en zijn track record, het preventiebeleid dat erbij hoort, de deelname door de speler en het tegengaan van fraude en witwassen. Wij zullen dat inzake het online aanbieden allemaal meenemen.

De **voorzitter**: Zijn wij gekomen bij de afronding van uw betoog?

Staatssecretaris **Teeven**: Er zijn veel individuele detailvragen. Ik kan die ook schriftelijk beantwoorden.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de commissie zich daarin kan vinden.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Ik dank de staatssecretaris voor zijn antwoorden, want ik heb het idee dat hij de Kamer flink tegemoetkomt als het gaat over preventie en reclames. We zijn er nog niet helemaal, maar het gaat echt de goede kant op. Ik had nog een vraag gesteld over het vergunningenaanbod. De staatssecretaris zei dat het kabinet een keuze heeft gemaakt. Wij weten echter nog niet wat die keuze is. Meerdere collega's hebben vragen gesteld over hoeveel loterijen een vergunning krijgen en onder welk aanbod, hoe zich dat verhoudt met internet ... Krijgen wij daarover een brief voordat de staatssecretaris iets gaat doen? Die harde toezegging heb ik nog niet gehoord.

Staatssecretaris **Teeven**: Er moet in ieder geval meer dan één loterij zijn per onderdeel, want om te voldoen aan de Europese richtlijnen is een te weinig. Ik kan bijvoorbeeld al zeggen dat er bij het departement inmiddels drie aanbieders zijn langs geweest van cultuurloterijen. Er zijn dus wel gegadigden die gezegd hebben op dit terrein van het kansspelpaneel actief te willen zijn, en er zijn andere voor weer andere terreinen. Er zijn echter nog geen beslissingen genomen. Over de manier waarop we gaan gunnen zal ik de Kamer informeren.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Zal de staatssecretaris een brief naar de Kamer sturen voor hij iets gaat doen? Ik vind het namelijk altijd heel lastig als hij in een overleg zegt een beetje van dit te doen en een beetje van dat, en dat dat het dan is. Ik wil er graag even rustig naar kunnen kijken en ik wil ook het veld om een reactie kunnen vragen. Kan hij dat alstublieft toezeggen?

Staatssecretaris **Teeven**: Ik merk op dat de regering regeert en de Kamer controleert, niet meeregeert. Dat is toch een beetje de vraag waarmee dit debat begon en waarover ik al een toezegging heb gedaan: ik zal de Kamer uitgebreid informeren over de stappen die wij gaan nemen. Ik ga de detailvragen die nog niet beantwoord zijn schriftelijke beantwoorden. Dat zal nog wat meer inzicht en duidelijkheid geven. Of ik nu bij elk klein stapje dat ik zet naar de Kamer moet ... Ik denk dat de Kamer en de regering gewoon wat dichter bij elkaar moeten zijn om dit proces goed te laten verlopen.

Mevrouw **Bouwmeester** (PvdA): Ik wil vooraf op papier zien wat de staatssecretaris van plan is, want anders valt er voor ons niks te controleren. Ik vraag niet om detailstapjes. Wij gaan grote beslissingen nemen. Evenals over de preventie zou ik ook van tevoren het plan inzake het vergunningsstelsel graag op papier willen hebben, en anders dien ik een motie in.

Staatssecretaris **Teeven**: Mevrouw Bouwmeester heeft de toezegging al binnen dat ik wat zeg over preventie, dat ik de Kamer informeer over werving en reclame, over hoe we met de afdrachten aan de goede doelen omgaan en over de procedure van vergunningverlening.

Mevrouw **Kooiman** (SP): De staatssecretaris zegt goed te gaan kijken naar die Ksa. Ik ben daar blij om, want eerst waren er 5 toezichthouders, toen 10 en nu hoor ik 45; ik word steeds gelukkiger. De staatssecretaris zegt terecht dat we ook moeten kijken naar organisaties in de samenwerking, zoals de Belastingdienst. Ik heb echter ook de politie genoemd. In België zijn er 105 politiemensen die hun mankracht inzetten. We weten allemaal dat dit kabinet krap zit in de politieke kracht en de Belastingdienst heeft het ook niet erg breed met mensen. Als de staatssecretaris dan toch met zijn uitgewerkte ideeën naar de Kamer komt, zie ik daarin ook graag ideeën over hoe hij dit gaat vormgeven.

Staatssecretaris **Teeven**: Ik zeg toe dat ik de Kamer waar mogelijk uitgebreid zal informeren, mij bij elke dag realiserende dat ik velen van u nodig heb om deze plannen ongeschonden en op een goede manier door de Kamers te geleiden. Ik zal dus ook informeren inzake de Ksa.

Mevrouw **Kooiman** (SP): Ook wat betreft de samenwerking met de Belastingdienst en de politie en de mankracht daarbij?

Staatssecretaris **Teeven**: Ik heb al gezegd dat ik niet direct denk aan de politie. Ik voel er helemaal niets voor om politiemensen te gaan labelen. Ik heb gezegd – en daarover zijn niet echt vragen gesteld – dat ik strafrechtelijke handhaving bij het kansspelbeleid een ultieme remedie vind. Ik vind dat altijd een ultieme remedie, maar in dit geval zeker.

Mevrouw **Van Toorenburg** (CDA): Ik wil het ook iets scherper. De staatssecretaris kan nu wel zeggen dat wij zicht krijgen op het beleid van de vergunningen, maar vervolgens heeft hij aanbieders die langs wandelen. Dat is allemaal prima, maar wij willen eigenlijk gewoon niet dat uitvoering gegeven wordt aan een verbreding van het vergunningenbeleid voordat wij daar in de Kamer over gesproken hebben. Dat heb ik toch wel goed gehoord van de staatssecretaris?

Staatssecretaris **Teeven**: Ik ga gewoon ja zeggen. Dat heeft mevrouw Van Toorenburg goed gehoord.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ik zat ook met de vraag inzake de veilingen; straks krijgen we allerlei veilingen en dan kunnen we niet meer terug. Wat betreft de goededoelenopbrengsten heb ik de vorige keer al gezegd dat het big money is; we praten over een krappe 600 mln. Dat is dus niet een beetje kleingeld of zo, dat is veel geld dat heel goed wordt ingezet. De spoeling wordt wellicht dunner. Of is het: ga de markt maar verdelen of vergroten? Ik wil van de staatssecretaris gewoon marktverkenningen. Als liberaal zal hem dat aanspreken. Wat heeft het voor consequenties als je aan de knop draait voor wat er nu al gebeurt? Dat moeten we wel helder in beeld hebben voordat we vergaande beslissingen gaan nemen.

Staatssecretaris **Teeven**: Mevrouw Van Gent moet zich realiseren – en dat doet zij ook wel – dat het huidige stelsel behoorlijk onder druk staat als het gaat om de wijze waarop nu vergund is. Van Europa moeten wij iets doen, wij kunnen niet doorgaan zoals we het nu doen. Ik weet niet of ik dat helder genoeg gezegd heb, maar er is in die zin wel een beetje tijdsdruk. Als de Kamer zou zeggen alles bij het oude te willen houden, dan zouden we op korte termijn te maken krijgen met allemaal rechtszaken en inbreukprocedures en dan zouden we het stelsel ook niet overeind kunnen houden. Het is goed om je te realiseren dat we wel moeten bewegen. Ik heb duidelijk aangegeven dat ik niet in de richting van een monopolie-stelsel met staatstoezicht wil bewegen. Dat is niet de inzet van dit kabinet en dus moet het een andere kant op. Ik realiseer me dat ik zo veel mogelijk gehoor moet geven aan de wensen die binnen de Kamer bestaan en daar ben ik ook toe bereid. Natuurlijk hoort daarbij dat je heel goed gaat kijken voordat je onomkeerbare stappen zet en dat je je goed realiseert wat de gevolgen zijn. Ik heb goed geluisterd naar wat er in eerste en tweede termijn gezegd is; de fractie van het CDA staat niet afwijzend tegenover deze plannen, maar vindt wel dat het allemaal goed onderbouwd en doordacht moet worden. Zij wil daar elke keer van op de hoogte zijn.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Mevrouw Van Toorenburg zei dat de goede doelen heilig waren en dat vindt ook de GroenLinks-fractie. Wat betreft Europa, om maar een beetje in de heiligheid te blijven, vind ik niet

dat wij roomser dan de paus hoeven te zijn. Ik wil ook gewoon helderheid over waar de ruimte ligt. Wat zijn de voorwaarden? De staatssecretaris zal daar helder op terug moeten komen. Wij hoeven ons niet braver te gedragen dan de rest en daarmee ons verleden zagezegd op het spel te zetten. Ons systeem heeft ook zo zo'n voordelen wat betreft het gokbeleid. Verder wil ik marktverkenningen en stappen die gezet gaan worden, vrijwillig of gedwongen. Dat is mijn punt.

Staatssecretaris **Teeven**: Het gaat zelfs niet alleen om Europa, het gaat natuurlijk ook om de uitspraak van de Raad van State van 23 maart jl. Wij kunnen dus niet met de armen over elkaar blijven zitten. We gaan naar voren en wij houden elkaar daarvan goed op de hoogte. Ik zal de Kamer de reactie van het kabinet op het Groenboek doen toekomen; die is aan een bepaalde termijn gebonden, dus die bereikt de Kamer binnenkort. Het was voor mij een verrassing dat dit op de agenda werd geplaatst en het zou aanleiding kunnen zijn om daarover opnieuw met de Kamer te spreken. Wij staan niet zo heel ver van elkaar af, maar we moeten ons realiseren dat wat we nu hebben ook niet tot het einde der dagen houdbaar is.

De **voorzitter**: Volgende week woensdag zullen wij in de procedurevergadering bespreken op welk moment het wetsvoorstel tot instelling van de Ksa verder zal worden behandeld.

Ik heb de volgende tijdgebonden toezegging genoteerd:

De staatssecretaris stuurt in de zomer een brief aan de Kamer met betrekking tot de preventiemaatregelen.

Ik dank de staatssecretaris voor zijn antwoorden en sluit de vergadering.